

Ulkomaalaisten työntekijöiden majoittaminen ja sen valvonta

Ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden seurannan ja valvonnan
kehittämistyöryhmä

VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2022:56

vn.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisu 2022:56

Ulkomaalaisten työntekijöiden majoittaminen ja sen valvonta

Ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden seurannan ja
valvonnan kehittämissuuryhmä

Valtioneuvosto Helsinki 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtioneuvosto

Työ- ja elinkeinoministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use.
Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-383-748-5

ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Ulkomaalaisten työntekijöiden majoittaminen ja sen valvonta

Valtioneuvoston julkaisu 2022:56

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Työ- ja elinkeinoministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden seurannan ja valvonnan kehittämistyöryhmä

Kieli suomi **Sivumäärä** 56

Tiivistelmä

Työryhmän tavoitteena oli etsiä keinoja väärinkäytösten ehkäisemiseksi ulkomaisten työntekijöiden majoittamisessa. Työryhmä tarkensi tähän ilmiöön liittyvää tilannekuvaa sekä tunnisti keskeisimpiä kehittämis- ja jatkotoimenpidetarpeita.

Ilmiö on laaja-alainen ja se ulottuu monen eri viranomaisen toimialueelle. Majoittamiseen liittyvien väärinkäytösten ehkäisy ja valvonta edellyttävät viranomaisten kesken hyvää yhteistyötä ja tietojen vaihtoa. Työryhmän tunnisti mahdollisuuksia tehostaa toimintaa jo olemassa olevan lainsäädännön perusteella, mutta samalla työryhmä tunnisti tarpeita uusiin avauksiin toiminnassa.

Ulkomaisten työntekijöiden asumiseen ja majoittamiseen liittyvien väärinkäytösten ehkäisemiseksi työryhmä on esittänyt jatkotoimenpiteitä. Työryhmä pitää tärkeänä, että viranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa lisätään. Työryhmä esittää valtakunnallista koordinaointia ja alueellisia moniviranomaisyhteistyöryhmiä viranomaisten välisen yhteistyön parantamiseksi. Työryhmä esittää ihmiskauppaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvää ohjeistusta ja koulutusta työnantajille ja viranomaisille. Myös ulkomaalaiset työntekijät tarvitsevat lisää tietoa ja ohjeistusta. Lisäksi työryhmä nostaa esille asuntopolitiikan kytkemisen nykyistä vahvemmin työperäiseen maahanmuuttoon, jotta kohtuuhintaisten asuntojen määrä ja työvoiman tarve vastaisivat toisiaan.

Asiasanat ihmiskauppa, maahanmuutto, asuminen, työperäinen maahanmuutto, asuntopolitiikka, työsuojelu, viranomaisyhteistyö

ISBN PDF 978-952-383-748-5
Asianumero VN/22711/2021

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-748-5>

Inkvartering av utländska arbetstagare och övervakningen av inkvartering

Statsrådets publikationer 2022:56**Utgivare** Statsrådet**Utarbetad av** Arbets- och näringsministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Arbetsgruppen för att utveckla tillsynen och kontrollen av utländska arbetstagares boendeförhållanden**Språk** finska**Sidantal**

56

Referat

Arbetsgruppens mål var att söka metoder för att förebygga missbruk när det gäller inkvartering av utländska arbetstagare. Arbetsgruppen preciserade lägesbilden av fenomenet och identifierade centrala behov för utveckling och fortsatta åtgärder.

Problemet är utbrett och faller inom många olika myndigheters verksamhetsområden. Förebyggande och kontroll av missbruk i anslutning till inkvartering förutsätter att samarbetet och informationsutbytet mellan myndigheterna fungerar. Arbetsgruppen identifierade möjligheter att effektivisera verksamheten med stöd av befintlig lagstiftning, men såg även behov av nya initiativ.

Arbetsgruppen anser att det är viktigt att öka samarbetet och informationsutbytet mellan myndigheterna för att förebygga missbruk när det gäller inkvartering av utländska arbetstagare. Arbetsgruppen föreslår nationell koordinering och att regionala tväradministrativa arbetsgrupper tillsätts för att förbättra samarbetet mellan myndigheterna. Arbetsgruppen föreslår även instruktioner och utbildning om människohandel och utnyttjande på arbetsmarknaden för arbetsgivare och myndigheter. Även de utländska arbetstagarna behöver mer information och instruktioner. Arbetsgruppen lyfter också fram behovet av en starkare koppling mellan bostadspolitiken och arbetskraftsinvandringen för att utbudet av bostäder till rimliga priser och behovet av arbetskraft ska mötas.

Nyckelord människohandel, migration, boende, arbetskraftsinvandring, bostadspolitik, arbetarskydd, myndighetssamarbete**ISBN PDF** 978-952-383-748-5**ISSN PDF**

2490-0966

Ärendenummer VN/22711/2021**URN-adress** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-748-5>

Accommodation of foreign workers and its supervision

Publications of the Finnish Government 2022:56**Publisher** Finnish Government**Group author** Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland, Ministry of Social Affairs and Health, Working group for developing the monitoring and supervision of the accommodation conditions of foreign workers**Language** Finnish**Pages**

56

Abstract

The aim of the working group was to seek ways to prevent abuse in the accommodation conditions of foreign workers. The working group specified the current picture regarding this phenomenon and identified key development needs and the need for further measures.

This phenomenon is wide-ranging, extending to the operating areas of many different authorities. Preventing and supervising abuses related to the accommodation conditions of foreign workers require close cooperation and exchange of information between the authorities. The working group identified opportunities for improving the efficiency of activities under the existing legislation, but at the same time, it identified the need to explore new openings for activities.

The working group has proposed further measures to prevent abuses related to the housing and accommodation of foreign workers. The working group considers it important that cooperation and exchange of information between the authorities be increased. For this reason, the working group proposes national coordination measures and the establishment of regional multi-authority working groups to enhance cooperation between the authorities. The working group proposes that employers and authorities be provided with guidance and training related to trafficking in human beings and labour exploitation. In addition, foreign workers need more information and guidance on these matters. The working group also highlights the need to link housing policy more closely to labour immigration to make the amount of affordable housing and the need for labour meet.

Keywords trafficking in human beings, immigration, housing, labour immigration, housing policy, occupational safety and health, cooperation between authorities**ISBN PDF** 978-952-383-748-5**ISSN PDF**

2490-0966

Reference number VN/22711/2021**URN address** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-748-5>

Sisältö

Tiivistelmä	7
Työryhmä	9
1 Tausta ja valmistelu	10
1.1 Käsitteet ja rajaukset	12
1.2 Asian käsittely	13
2 Nykytila ja sen arviointi	15
2.1 Majoittaminen on usein osa ihmiskaupparikosta	15
2.2 Majoitusolosuhteiden ennakoivalvontaa tai tilojen hyväksymismenettelyä ei ole	17
2.3 Työntekijän majoittamisen vähimmäisvaatimukset määrittelemättä	18
2.4 Edullisten asuntojen puute rajoittaa vaihtoehtoja	21
2.5 Työntekijän kanssa voi asua myös muuta perhettä	23
2.6 Kotirauhan suoja rajaa asumiseen käytettävien tilojen valvontaa vain välttämättömään	23
2.7 Ulkomaalaiset työntekijät eivät tunne oikeuksiaan tai uskalla käyttää niitä	25
2.8 Viranomaisen tietojenvaihdossa ja yhteistoiminnassa kehitettävää	26
2.9 Pieni kiinni jäämisen riski mahdollistaa väärinkäytöksiä	39
3 Tilanne muissa Pohjoismaissa ja Alankomaissa	41
4 Johtopäätökset ja työryhmän ehdotukset jatkotoimenpiteiksi	43
4.1 Asuntopolitiikka mukaan työperäiseen maahanmuuttoon	43
4.2 Työntekijän asumisosoitteen ilmoittaminen ja osoitetiedon hyödyntäminen valvonnassa	44
4.3 Majoittamisen vaatimusten ohjeistaminen	45
4.4 Maahan saapuvan työntekijän ohjeistaminen majoittumisolosuhteista	46
4.5 Viranomaisyhteistyön lisääminen alueellisesti ja valtakunnallisesti	47
4.6 Viranomaiskohtaiset ohjeet ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteiden valvontaan	49
4.7 Selvitys viranomaisyhteistyöhön liittyvän erillislain tarpeellisuudesta työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan valvonnassa	50
4.8 Koulutusta ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteista ja niiden valvonnasta	51
4.9 Kunnan kotouttamispalvelujen tarjoaminen työn perusteella maahan muuttaville	52
4.10 Viranomaisohjaus	52
4.11 Toimenpiteiden seuranta	53
5 Yhteenveto	55

Tiivistelmä

Työryhmän tavoitteena oli etsiä keinoja väärinkäytösten ehkäisemiseksi ulkomaisten työntekijöiden majoittamisessa. Samalla työryhmän tavoitteena oli tähän ilmiöön liittyvän tilannekuvan tarkentaminen, keskeisimpien kehittämistarpeiden tunnistaminen ja toimenpide-ehdotusten laatiminen.

Työryhmä tunnisti ilmiön laaja-alaisuuden ja ulottumisen monen eri viranomaisen toimialueelle. Majoittamiseen liittyvien väärinkäytösten ehkäisy ja valvonta edellyttävät viranomaisten kesken hyvää yhteistyötä ja tietojen vaihtoa. Työryhmän keskeisenä havaintona oli, että ulkomaalaisten työntekijöiden asumiseen ja majoittamiseen liittyvässä valvonnassa ja väärinkäytösten ehkäisyssä on mahdollisuuksia tehostaa toimintaa jo olemassa olevan lainsäädännön perusteella, mutta työryhmä tunnisti myös tarpeen uusiin avauksiin toiminnassa.

Asumisolot näyttäytyvät osana ihmiskaupparikoksia, mutta tuomioissa puutteelliset asumisolot on huomioitu vain satunnaisesti ja yleispiirteisesti. Rakentamisen lupamenettelyjä lukuun ottamatta Suomessa ei ole asumiseen liittyvää ennakkovalvontaa, eikä sitä näin ollen ole myöskään ulkomaalaisten työntekijöiden majoittamisessa. Työntekijän asumiseen käytettävien tilojen vähimmäisvaatimuksia tunnetaan huonosti ja muiden kuin asunoksi tai majoitustilaksi hyväksytyjen tilojen valvonta perustuu pitkälti tapauskohtaiseen harkintaan. Kotirauhan suojaan ja tietojen vaihtoon liittyvien säädösten nykyistä parempi tietämys tehostaisi valvontaa ja viranomaisten välistä yhteistyötä.

Kohtuuhintaisten asuntojen puute vaikeuttaa asumisen järjestämistä. Se johtaa myös ahtaaseen asumiseen ja yöpymiseen mm. työpaikoilla. Työntekijöiden lisäksi asumiseen ja majoittamiseen liittyvät näkökulmat koskevat työntekijän lisäksi hänen kanssaan asuvia muita perheenjäseniä. Ulkomaalaiset työntekijät ja heidän perheenjäsenet lisäävät myös kuntien perus- ja tukipalvelujen tarvetta. Heidän kielitaitonsa voi olla huono, eivätkä he tunne hyvin suomalaista yhteiskuntajärjestelmää tai omia oikeuksiaan. Heillä voi olla myös alisteinen suhde hyväksikäyttäjäänsä ja se voi rajoittaa työntekijöiden mahdollisuuksia ilmoittaa kohtaamistaan epäkohdista. Riski majoittamiseen liittyviin väärinkäytöksiin on suuri ja kiinni jäämisen riski kohtalaisen pieni, mikä osaltaan myös mahdollistaa rikollista toimintaa.

Ulkomaisten työntekijöiden asumiseen ja majoittamiseen liittyvien väärinkäytösten ehkäisemiseksi työryhmä on esittänyt jatkotoimenpiteitä. Työryhmä pitää tärkeänä, että viranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa lisätään. Työryhmä esittää valtakunnallista koordinoitua ja alueellisia moniviranomaisyhteistyöryhmiä viranomaisten välisen yhteistyön parantamiseksi. Työryhmä esittää ihmiskauppaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvää ohjeistusta ja koulutusta työnantajille ja viranomaisille. Myös ulkomaalaiset työntekijät tarvitsevat lisää tietoa ja ohjeistusta neuvovista tahoista, majoitusolosuhteista ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Lisäksi työryhmä nostaa esille asuntopolitiikan kytkemisen nykyistä vahvemmin työperäiseen maahanmuuttoon, jotta kohtuuhintaisten asuntojen määrä ja työvoiman tarve vastaisivat toisiaan.

Työryhmä esittää, että toimenpide-ehdotusten toteuttaminen pyritään käynnistämään viimeistään vuonna 2023. Työryhmän on tarkoitus jatkaa toimintaansa verkostomaisesti ja osaltaan edistää suositusten toimeenpanoa viranomaisten välisenä yhteistyönä. Toimenpiteiden seurannasta vastaa ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoa seuraava työryhmä.

Työryhmä

- neuvotteleva virkamies Tarja Nupponen, STM, työ- ja tasa-arvo-osasto, puheenjohtaja
- hallitusneuvos Olli Sorainen, TEM, varapuheenjohtaja
- erityisasiantuntija Minna Viuhko, STM turvallisuus- ja terveysosasto, varajäsen johtaja Jari Keinänen STM
- valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori Venla Roth
- erityisasiantuntija Kirsti White, YM Rakennetun ympäristön osasto
- hallitussihteeri Matleena Haapala, varajäsen ympäristöneuvos Jaana Nevalainen YM Rakennetun ympäristön osasto
- ylitarkastaja Anne Andsten, varajäsen ylitarkastaja Salla Autio, Verohallinto
- yli-insinööri Jaana Rajakko, varajäsen erityisasiantuntija Jarkko Häyrinen, SM, poliisitarkastaja, Pelastusosasto
- erityisasiantuntija Roope Jokinen, varajäsenen neuvotteleva virkamies Harri Sivula, SM/Maahanmuutto-osasto
- poliisitarkastaja Måns Enqvist, varajäsen Pekka Heikkinen, Poliisihallitus
- asiantuntija Fanny Söderman, varajäsen Lydia Laine, Maahanmuuttovirasto
- riskienhallintapäällikkö Lauri Holappa, Pohjois-Savon pelastuslaitos
- tarkastaja Niko Huru, Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto, varajäsen tarkastaja Niina Mäki Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- ryhmäpäällikkö Hanna Määttä, varajäsen maahanmuuttoasiantuntija Erja Leppälä, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
- suunnittelija Minna Alavahtola, TEM, tekninen sihteeri
- neuvotteleva virkamies Vesa Pekkola, STM, Turvallisuus- ja terveysosasto asiantuntijasihteeri

1 Tausta ja valmistelu

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on useita kirjauksia ulkomaalaisten työntekijöiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuuttoon liittyvien säännösten ja menettelyjen kehittämiseksi. Näihin sisältyy muun muassa ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunta.

Ulkomaalaisten työntekijöiden majoittamiseen liittyy merkittäviä mahdollisuuksia väärinkäyttöksiin, kuten majoittaminen asumiseen kelpaamattomissa tiloissa, olosuhteisiin nähden kohtuuttoman korvauksen periminen majoittamisesta sekä työntekijöiden sitominen majoituksen myötä työnantajan tai tämän lähipiirin määräysvaltaan. Majoittaminen voi pahimmillaan olla merkittävä osa työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan monimuotoista kokonaisuutta. Majoitusjärjestelyt voivat liittyä myös yhteiskunnan tukijärjestelmien hyväksikäyttöön. Majoitusolosuhteilla on merkitystä myös terveysturvallisuuden ja paloturvallisuuden näkökulmasta.

Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma¹ hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 6.5.2021. Toimintaohjelmassa hallitus sitoutui selvittämään mahdollisten ihmiskaupan uhrien asumisolosuhteiden viranomaistoimintavaltuudet ja viranomaistoimintojen rajapinnat sekä arvioimaan kehittämistarpeet ja jatkotoimenpiteet tämän jälkeen.

Sosiaali- ja terveysministeriö kokosi vuodenvaihteessa 2020–2021 muistion eri viranomaisien toimivalloista ja tehtävistä ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden valvonnassa. Muistiossa todettiin, että mikään viranomainen ei ennakolta arvioi työntekijän majoitusolosuhteita. Majoitusolosuhteita valvotaan ainoastaan käytännössä silloin, kun muun valvontatoiminnan yhteydessä kohdataan majoitukseen tai majoitustiloihin liittyviä puutteita. Usealla eri viranomaisella on kuitenkin rajapintaa toimivaltansa kautta työntekijöiden majoitusolosuhteiden valvonnassa. Minkään viranomaistahon toimivaltuudet eivät kuitenkaan yksin kata työvoiman majoittamista tai majoitusolosuhteita kokonaisuudessaan, eikä valvonta tai valvonnan koordinaatio sellaisenaan kuulu yksin minkään viranomaisen vastuulle.

1 [Suomi torjuu ihmiskauppaa : Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma](#)

Muistiossa todettiin myös, että ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden seurannan ja valvonnan osalta on olemassa mahdollisia puutteita lainsäädännössä, viranomais-ten toimintatavoissa, yhteistoiminnassa ja valvontakeinoissa. Ilmeinen tarve on myös viestinnän tehostamiselle.

Työministeri Tuula Haatainen ja sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen asettivat 1.10.2021 työryhmän² ulkomaisen työvoiman asumisolosuhteiden seurannan ja valvonnan kehittämiseksi: Työryhmän toimikausi oli 1.10.2021–30.4.2022.

Työryhmälle asetetut tehtävät

a. selvittää

- nykyisen sääntelyn ja viranomaistoiminnan puutteiden mahdolliset epäkohdat
- paikallistaa eri hallinnonalojen viranomaisten tietojenvaihdon esteet ja mahdollisuudet niiden poistamiseen viranomaisten sisällä ja eri viranomaisten välillä
- asumisolojen mahdollisen ennakkollisen ilmoittamisen velvoittamisen tarve
- asumisolojen rekisteröintiin liittyvät kehittämistarpeet

b. tehdä toimenpide-esitykset

- eri hallinnonalojen viranomaisten toiminnan ja siihen liittyvän sääntelyn kehittämiseksi
- viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja kohderyhmälle suunnatun tiedottamisen tehostamiseksi
- asumisolojen ja niitä koskevien säännösten noudattamisen seurannan ja valvonnan (asumisen aikainen valvonta ja jälkivalvonta) parantamiseksi
- työnantajan tai muun asumisesta vastaavan tahon paremmaksi ohjaamiseksi ja velvoittamiseksi hyväksyttävien asumisolojen järjestämiseen

Tähän raporttiin on koottu työryhmän toimenpide-ehdotukset lainsäädännön, toimintatapojen, tietojenvaihdon ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittämiseksi.

2 Työryhmän asettaminen

1.1 Käsitteet ja rajaukset

Tässä raportissa tarkoitetaan ulkomaisella työvoimalla Suomessa työnteko-oikeuden omaavia ulkomaan kansalaisia. Työryhmä on rajannut työskentelyään siihen osaan ulkomaista työvoimaa, jonka työryhmä on katsonut olevan vaarassa joutua työperäisen hyväksikäytön kohteeksi ja joilla myös riski epäasianmukaiseen majoittamiseen on kohonnut. Siten työskentelyn keskiöön kuuluviksi on tunnistettu erityisesti maassa työntekijän oleskeluvalla tai turvapaikanhakijoina oleva matalapalkkainen työvoima, kausityöntekijät, Suomeen sijoittautuneen työnantajan palveluksessa olevat ja Suomeen EU/ETA-maista ja kolmansista maista lähetetyt työntekijät. Myös ilman työsuhdetta työskentelevät, kuten luonnontuotteiden kerääjät on huomioitu.

Työryhmän työskentely koskee myös alustatalouden toimijoita. Alustatalous on taloudellista, sosiaalista ja yhteiskunnallista toimintaa, jossa olennaisessa asemassa ovat internet-infrastruktuuri ja sen päälle rakennetut palvelut. Tietotekniikan mahdollistamaa ympäristöä kutsutaan alustaksi ja sillä tapahtuvaa taloudellista toimintaa alustataloudeksi. Suomessa alustatalouden toimijoita ovat muun muassa erilaiset ruokaa ravintoloista asiakkaille toimittavat palvelut, jotka käyttävät pääasiassa ulkomaalaisia henkilöitä ruokalähteinä. Ruokalähtetien työoikeudellinen asema on toistaiseksi epäselvä.

Ilman oleskeluoikeutta (maassa) olevat henkilöt eivät omaa työskentelyoikeutta Suomeen, mutta he ovat suuressa riskissä joutua hyväksikäytön ja ihmiskaupan uhreiksi. Ryhmän työskentely koskee siten osin myös heitä, vaikkakaan järjestelmän ulkopuolella olemisen vuoksi kaikki toimenpiteet eivät pysty heidän tilanteeseensa vaikuttamaan.

Työryhmän työn ulkopuolelle on rajattu korkeasti koulutettu työvoima, koska tämän ryhmän ei katsota olevan erityisessä riskiryhmässä majoitusolosuhteisiin, työperäiseen hyväksikäyttöön tai ihmiskauppaan liittyvissä asioissa. Työryhmän työn ulkopuolelle on rajattu myös ne työssä käyvät kansainvälistä suojelua hakeneet henkilöt, jotka asuvat vastaanottokeskuksissa. He ovat vastaanottopalvelujen majoituksen piirissä ja kyseiset tilat ovat viranomaisten suunnitelmallisessa valvonnassa. Yksityismajoituksessa asuvien kansainvälistä suojelua hakeneiden henkilöiden majoituksen olosuhteet eivät kuulu vastaanottopalveluiden valvonnan piiriin.

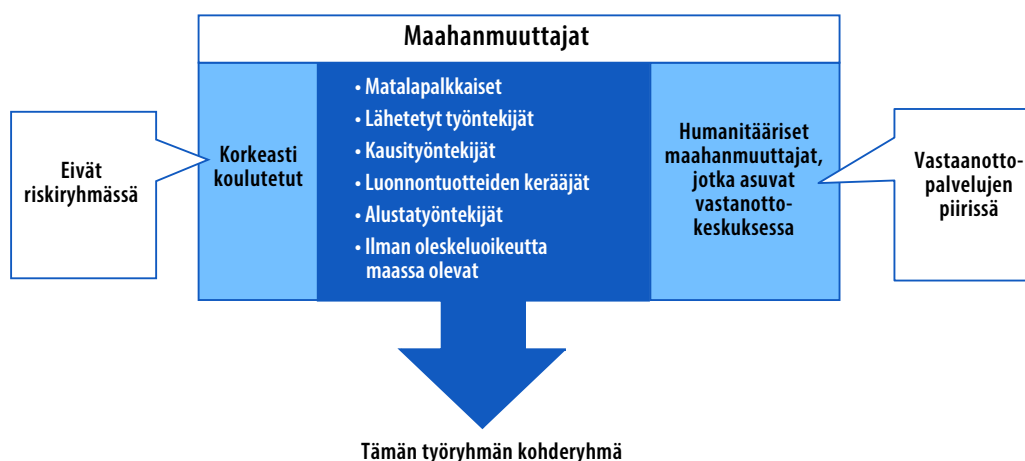
Majoitusolosuhteita tarkasteltaessa on otettu soveltuvin osin huomioon myös työntekijän kanssa asuvat lapset ja muu perhe, mutta esimerkiksi lastensuojeluun tai varhaiskasvatukseen liittyvät kehitystarpeet eivät kuulu työryhmän toimeksiantoon.

Maankäyttö- ja rakennuslainsäädännössä asuinhuoneella ja asunnolla viitataan ensisijaisesti jatkuvaan asumiskäyttöön tarkoitettuihin tiloihin. Majoitustilalla taas tarkoitetaan kalustettua huonetilaa, joka on ensisijaisesti tarkoitettu tarjottavaksi ammattimaisesti

tilapäistä majoitusta tarvitseville asiakkaille. Rikoslain mukaan ihmiskauppaan voi syyllistyä muun muassa, jos majoittaa toisen hänen saattamiseen ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin. Myös kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetussa laissa (907/2017) (kausityölaki) on säännöksiä työntekijän majoituksesta. Tässä selvityksessä termiä ”majoittaa” käytetään rikoslain ja kausityölain mukaisesti. Termi ei viittaa pelkästään maankäyttö- ja rakennuslainsäädännössä tarkoitettuihin majoitustiloihin, vaan kaikkiin tiloihin, joihin työntekijä tai epäillyn ihmiskaupan uhri sijoitetaan asumaan.

Muutokset julkisen hallinnon ja hyvinvointialueiden organisoitumisessa sekä niiden mahdolliset vaikutukset kuntien tehtäviin ja ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteiden valvontaan on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Kuva 1. Työryhmän työn kohderyhmä

1.2 Asian käsittely

Työryhmä kokoontui toimikautensa aikana yhdeksän kertaa. Asiaatarkasteltiin kokouksissa moniammatillisesti eri näkökulmista. Lisäksi työryhmä toteutti työpajan jossa työstettiin aiheeseen liittyviä kehitystarpeita ja jatkotoimenpide-ehdotuksia.

Työryhmän työn aikana kuultiin asiantuntijoita käytännön kokemuksista ulkomaalaisten työntekijöiden majoittamiseen liittyen useista näkökulmista sekä käytiin kahdenvälisiä keskusteluja eri tahojen kanssa.

Työryhmä kuuli seuraavat asiantuntijat:

- tarkastuspäällikkö, Tapani Hoppu, rakennusvalvonta, Oulun kaupunki
- elintarviketurvallisuusyksikön päällikkö, Riikka Åberg, Helsingin kaupunki
- rikoskomisario, Kalle da Silva, Helsingin poliisilaitos
- rikoskomisario Sami Isoniemi, Pohjanmaan poliisilaitos
- alueellinen palvelupäällikkö, Tiia Krooks, Pohjanmaan hyvinvointialue
- ylitarkastaja, Anni Valovirta, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- tutkijatohtori Kristiina Koivukari, Helsingin yliopisto
- poliisitarkastaja Juha Tuovinen, Sisäministeriö

Erilliskeskusteluja käytiin Maahanmuuttoviraston kanssa oleskelulupakäsittelystä, työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisyksikön kanssa kuntien kotoutuspalveluista sekä Poliisihallituksen kanssa laista poliisiin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (PTR-laki).

Asiantuntijakeskusteluissa ja –kuulemisissa vahvistui käsitys siitä, että puutteelliset asu-
misolosuhteet ovat eräs työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan oire ja väline. Sen
ehkäiseminen ja valvonta edellyttävät hyvää viranomaisten välistä yhteistyötä. Epäasiallis-
ten majoitusolosuhteiden vaikutukset eivät rajaudu vain työntekijään itseensä, vaan vaiku-
tukset heijastuvat myös työntekijän kanssa asuviin perheenjäseniin.

2 Nykytila ja sen arviointi

Viranomaisvalvonnassa on tullut esiin monen tyyppisiä työntekijöiden majoittamiseen liittyviä väärinkäytöksiä. Majoittamista on muun muassa järjestetty asumiseen kelpaamattomissa tiloissa, suuria ihmismäärinä on majoitettu ahtaisiin tiloihin tai työntekijältä on peritty olosuhteisiin nähden kohtuuttomia korvauksia majoittamisesta. Työntekijöitä on majoituksen myötä myös sidottu työnantajan tai tämän lähipiirin määräysvaltaan. Huonot majoitusolosuhteet ovat liittyneet pahimmillaan merkittävänä osana työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan kokonaisuuteen. Majoittamiseen liittyvien väärinkäytösten taustalla on usein ollut pyrkimys taloudelliseen hyötyyn ja myös yhteiskunnan tukijärjestelmien väärinkäyttöä on esiintynyt. Majoitusolosuhteilla on merkitystä myös terveysturvallisuuden ja paloturvallisuuden näkökulmasta.

2.1 Majoittaminen on usein osa ihmiskaupparikosta

Rikoslain (39/1889)³ 25 luvun 3 §:n mukaan ihmiskaupparikoksessa toinen ihminen otetaan määräysvaltaan, värvätään, luovutetaan, kuljetetaan, vastaanotetaan tai majoitetaan siten, että tarkoituksena on saattaa hänet seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, pakotyöhön tai muihin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin. Ihmiskaupparikoksessa käytetään hyväksi toisen ihmisen riippuvaista asemaa tai turvatonta tilaa taikka painostamalla tai erehdyttämällä häntä. Rikoslain 25 luvun 3 a §:n mukaan väkivallan käyttö ihmiskaupan yhteydessä, uhrin alaikäisyys tai heikentynyt kyky puolustaa itseään sekä rikoksen tekeminen osana järjestäytyneitä rikollisuutta katsotaan törkeäksi tekotavaksi. Myös ihmiskaupan yritys on säädetty rangaistavaksi.

Yksi ihmiskaupparikoksen tekotapa on majoittaminen. Se voi tulla kysymykseen joko matkan aikana tai perille tultua. Ihmiskauppaa koskevassa rikoslain säännöksessä tarkoitettu majoittaminen voi olla kestoiltaan pysyvää tai pitkäkestoista, mutta myös lyhytaikaista. Rikoslakia koskevan hallituksen esityksen 34/2004 vp⁴ mukaan poikkeuksellisen huonot

³ Rikoslaki (39/1889)

⁴ Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE (34/2004)

asumisolot voivat tarkoittaa myös törkeän ihmiskaupan kvalifiointiperusteissa tarkoitettua teolla aiheutettua erityisen tuntuvaan kärsimystä.

Maaliskuussa 2022 julkaistun Helsingin yliopiston tutkimuksen⁵ mukaan olosuhteet, joissa ihmiskaupparikoksen asianomistajia majoitetaan, otetaan rikosprosessissa vaihtelevasti ja satunnaisesti huomioon. Hyväksikäytön uhrit asuvat tyypillisesti ahtaasti ja jakavat saman asunnon useiden muiden vastaavassa asemassa olevien työntekijöiden kanssa. He saattavat myös asua työnantajansa kotona tai tämän sukulaisten tai tuttavien luona. Toisinaan ihmiskaupasta epäillyt työntekijät majoittavat työntekijöitä parakeissa tai leireissä. Silloin, kun työntekijä on itse järjestänyt asumisensa, työntekijät saattavat asua tuttaviansa luona, asuntoautossa, työpaikan kellarissa tai keittiössä, tehdashallissa tai rakennustyökohteessa. Aineiston perusteella asumisolosuhteet ja se, miten asuminen ja millä ehdoilla asuminen on järjestetty, on työvoiman hyväksikäyttötapauksissa tapa hyötyä työntekijästä taloudellisesti. Se on myös keino kontrolloida, kiristää ja pitää työntekijä työnantajasta riippuvaisessa asemassa, kun mahdollisuudet puolustautua hyväksikäytöltä ja irtautua siitä ovat myös asumisen vuoksi rajoitetut. Tutkimuksen mukaan ihmiskauppasäännöksessä mainittua määräsvaltaan ottamista lievemmat ihmiskaupparikoksen tekotavat, erityisesti kuljetaminen ja majoittaminen, täyttyvät suhteellisen helposti silloin, kun ne ovat olleet teko tapoina syytteen teonkuvauksessa ja kun niitä on hyväksikäyttöä koskevissa tuomioissa arvioitu.

Tutkimuksen mukaan heikot majoitusolosuhteet on huomioitu joissakin tuomioissa esimerkiksi arvioitaessa pakkotyön täyttymistä. Esimerkiksi tuomiossa vuodelta 2015 oli kyse työn tekemisestä palkatta ja ilman työnteko-oikeutta. Hovioikeus arvioi tapahtumia ja olosuhteita suhteessa Kansainvälisen työjärjestön ILO:n pakkotyön määritelmään ja kriteereihin. Tuomioistuimien otti huomioon mm. pitkät työpäivät ja jatkuvan työnantajan käytettävissä olemisen, työn tekemisen palkatta sekä asianomistajan vapautta tosiasiallisesti rajoittaneet seikat, kuten asumisen työnantajan asunnossa ja työpaikalla. Hovioikeus totesi vastaajien majoittaneen asianomistajan ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin pizzerian kellarisiin, mutta se ei kuitenkaan arvioinut ihmisarvoa loukkaavia olosuhteita ihmiskaupan tunnusmerkistön osatekijänä, vaan osana pakkotyötä. Tuomioistuimien totesi, että ”majoittamisen kesto ja laatutaso huomioon ottaen, asianomistajan majoittamisella on merkitystä ihmiskaupparikoksen toteutumisen kannalta.”

Heikot majoitusolosuhteet voidaan arvioida myös ihmisarvoa loukkaavana olosuhteena. Tuoreessa Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisussa KKO 2022:2⁶ vastaajan katsottiin muiden teko tapojen lisäksi majoittaneen ihmiskaupan kohteena olleet 26 Thaimaasta

5 [Ihmiskauppa ja sen lähirikokset : Säännösten soveltamiskäytäntö](#)

6 [Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisussa KKO 2022:2](#)

Suomeen värvättyä marjanpoimijaa ja saattaneen heidät pakkotyöhön ja ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin. Tuomioissa oli kyse Suomeen marjanpoimijoiksi rekrytoiduista ulkomaalaisista, ja pakkotyönä arvioitiin pelkästään työn tekemiseen liittyviä seikkoja ja olosuhteita, kun taas muita ihmisarvoa loukkaavia olosuhteita arvioitaessa huomioitiin muun muassa huonot asumisolosuhteet leirillä, jolla asianomistajat majoittuivat. Tuomioistuin otti huomioon yksityisyyden puuttumisen sekä ongelmat ja puutteet muun muassa paloturvallisuudessa, jätehuollossa, puhtaanapidossa ja talousveden saatavuudessa. Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisu ohjaa ottamaan huomioon ja arvioimaan sekä syytteessä että tuomioissa kaikki teossa mahdollisesti täyttyvät ihmiskauppatunnusmerkistön tarkoitukset (sekä keinot ja tekotavat). Tämä tulee ohjaamaan oikeuskäytännön kehittymistä tulevaisuudessa.

2.2 Majoitusolosuhteiden ennakoivalvontaa tai tilojen hyväksymismenettelyä ei ole

Perustuslain 9 §:n⁷ nojalla Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Perustuslain 19 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.

Rakentamisen lupamenettelyä lukuun ottamatta asumisessa tai asuinpaikan valinnassa ei yleisesti ole olemassa ennakoivalvontaa, ei sitä ole myöskään ulkomaalaisten työntekijöiden asumisessa. Osoitetietoa ei ilmoiteta millekään taholle etu- eikä jälkikäteen. Poikkeuksena tästä ovat kausityölain mukaiset kausityöntekijät, joiden työnantajalla on velvollisuus ilmoittaa osoite Maahanmuuttovirastolle. Muiden työntekijöiden majoittumisen osoitetieto ei siten ole helposti selvitettävissä ja tämä vaikeuttaa majoitusolosuhteisiin ja majoittamiseen liittyvää valvontaa.

Asumiseen liittyvää valvontaa voidaan tehdä vain, jos viranomaisella on tieto asumisesta. Työntekijöiden asumiseen liittyvät epäkohdat tulevat satunnaisesti esiin vasta silloin, kun puutteellisesta majoitusolosuhteesta ilmoitetaan viranomaisille tai asia tulee muun valvonnan yhteydessä esiin.

Kausityölain mukaisten Suomen ulkopuolelta tulevien kausityöntekijöiden osalta Maahanmuuttovirastolle lupaviranomaisena ilmoitetaan työntekijän majoittamiseen käytettävä

7 [Suomen perustuslaki \(731/1999\)](#)

osoite. Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan tarkista, viittaako osoite asumiskelpoiseen asuntoon.

Muiden työperäisten oleskelulupien lupaharkinnassa majoitusosoitteen ilmoittaminen ei ole luvan myöntämisen edellytys. Maahanmuuttoviraston oleskelulupahakemuksessa voidaan kuitenkin selvittää hakijoiden yleisiä tietoja, kuten mm. osoitetietoja. Ne voidaan ottaa huomioon oleskeluluvan yleisten edellytysten täyttymistä arvioitaessa.

Maahanmuuttovirasto voi tarvittaessa järjestää hakijalle myös suullisen kuulemisen. Kuuleminen voidaan järjestää esimerkiksi silloin, jos prosessin aikana ilmenee viitteitä siitä, että hakija saattaa olla hyväksikäytön uhri tai sen vaarassa. Hyväksikäyttöön tai sen riskiin viittaavia seikkoja voi myös tulla esille palvelupisteissä asiainnin yhteydessä.

Epäselvissä tai epäilyksiä herättävissä tilanteissa Maahanmuuttovirasto voi joko kutsua hakijan suullisesti kuultavaksi tai pyytää kirjallista lisäselvitystä hakijalta. Mikäli pyydettyä lisäselvitystä ei saada, voi tämä johtaa kielteiseen oleskelulupapäätökseen. Ulkomailla jätetyissä ensimmäisissä luvissa suullisen kuulemisen tekee edustusto. Suullisessa kuulemisessa selvitetään lähtökohtaisesti myös tulevia tai jo olemassa olevia asuinolosuhteita. Suullisessa kuulemisessa käytetään myös aina ulkopuolista puolueetonta Maahanmuuttoviraston tilaamaa tulkkipalvelun tulkkia.

Mikäli Maahanmuuttovirasto epäilee, että työnantaja ei toimi korrektisti, voi Maahanmuuttovirasto näissä tapauksissa tehdä ilmoituksen työsuojeluviranomaiselle työnantajasta. Kynnys työsuojeluviranomaiselle ilmoituksen tekemisestä tulee pitää matalalla.

2.3 Työntekijän majoittamisen vähimmäisvaatimukset määrittelemättä

Jatkuvaan asumiskäyttöön ja ammattimaiseen majoitukseen tarkoitettuihin tiloihin on olemassa lakisääteiset vaatimukset. Viranomaisvalvonnassa on epäselvää, miten tulisi suhtautua majoittamiseen niissä tiloissa, joita ei ole edellä mainittuihin käyttötarkoituksiin tarkoitettu.

Taulukko 1. Asumiseen ja majoittamiseen liittyviä vaatimuksia rakentamisvaiheessa ja käytön aikana (ei tyhjentävä).

Vaatimukset tilalle	
Jatkuvaan asumiskäyttöön tarkoitettu tila	<p>Rakentamisvaiheessa</p> <p>Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)⁸</p> <p>Ympäristöministeriön asetus asuin-, majoitus- ja työtiloista (1008/2017)⁹</p> <p>Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta (848/2017)¹⁰</p> <p>Käytön aikana</p> <p>Sosiaali- ja terveysministeriön ns. asumisterveysasetus (545/2015)¹¹</p> <p>Pelastuslaki (379/2011),¹² Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)¹³</p>
Majoitustoimintaan tarkoitettu tila	<p>Rakentamisvaiheessa</p> <p>Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)</p> <p>Ympäristöministeriön asetus asuin-, majoitus- ja työtiloista (1008/2017)</p> <p>Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta (848/2017)</p> <p>Käytön aikana</p> <p>Sosiaali- ja terveysministeriön ns. asumisterveysasetus (545/2015)</p> <p>Pelastuslaki (379/2011), Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)</p>
Ei asuin- tai majoituskäyttöön tarkoitettu tila, kuten esimerkiksi aitta, kesämökki, koulurakennus tai asuntovaunu	<p>Rakentamisvaiheessa</p> <p>Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)</p> <p>Tarkemmat vaatimukset liittyvät tilan alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.</p> <p>Käytön aikana</p> <p>Terveydellisten olosuhteiden tapauskohtainen arviointi terveydensuojelulain (763/1994) nojalla¹⁴.</p> <p>Rakennusten turvallinen käyttö ja käytön aikainen paloturvallisuus – Pelastuslaki (379/2011)</p>

8 Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

9 Ympäristöministeriön asetus asuin-, majoitus- ja työtiloista (1008/2017)

10 Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta (848/2017)

11 Sosiaali- ja terveysministeriön ns. asumisterveysasetus (545/2015)

12 Pelastuslaki (379/2011)

13 Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)

14 Terveydensuojelulaki (763/1994)

Tiloihin, jotka on tarkoitettu jatkuvaan asumiskäyttöön tai ammattimaiseen majoitustoimintaan, kohdistuu erityisiä rakentamisvaiheen vaatimuksia. Maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaan rakennuksen rakentamiseen on oltava rakennuslupa. Lupa tarvitaan myös rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen olennaiseen muuttamiseen, kuten esimerkiksi silloin, kun loma-asunto muutetaan pysyvään asumiseen. Korjaus- ja muutostyö on luvanvarainen mm. silloin, jos työllä ilmeisesti voi olla vaikutusta rakennuksen käyttäjien turvallisuuteen tai terveydellisiin oloihin. Asuinrakennuksen huoneistojärjestelyihin tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:n mukainen toimenpidelupa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 117 j §:n mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava siitä, että asumiseen, majoitukseen ja työskentelyyn tarkoitetut tilat suunnitellaan ja rakennetaan turvallisiksi, toimiviksi, viihtyisiksi ja käyttötarkoitukseensa soveltuviksi. Tarkempia säännöksiä mm. tilan koosta, tiloista, varustuksesta ja valaistuksesta sisältyy ympäristöministeriön asetukseen asuin-, majoitus- ja työtiloista (1008/2017). Asetus koskee uuteen rakennukseen tai rakennuksen laajennukseen sijoitettavia tai rakennuksen tai sen osan käyttötarkoitusta olennaisesti muuttaessa muodostettavia asuin-, majoitus- ja työtiloja. Rakennuksen korjaus- ja muutostyössä asetusta on sovellettava silloin, jos alkuperäinen ratkaisu on ilmeisen kelvoton. Muutoin korjaus- ja muutostyöt voidaan tehdä alkupeleistä ratkaisua noudattaen, kunhan asumisolosuhteet eivät heikkene.

Asetuksessa tarkoitettu asuintila voi olla huonetila, joka on ensisijaisesti tarkoitettu jatkuvaan asumiskäyttöön (asuinhuone) tai ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettu kokonaisuus (asuinhuoneisto). Majoitustilalla tarkoitetaan kalustettua huonetilaa, joka on ensisijaisesti tarkoitettu tarjottavaksi ammattimaisesti tilapäistä majoitusta tarvitseville asiakkaille. Asetuksen perustelumuistion mukaan asuinhuoneisto, jota tarjottaisiin toistuvasti asiakkaille lyhyillä, alle puolen vuoden vuokrasopimuksilla, rinnastuisi myös majoitustilaan.

Kaikkien asunnoksi käytettävien tilojen tulee täyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista, eli ns. asumisterveysasetuksen (545/2015) vaatimukset. Muiden tilojen, kuten esimerkiksi loma-asuntojen olosuhteiden arviointiin voidaan tätä asetusta soveltaa tapauskohtaisesti. Asuntojen ja majoittumiseen tarkoitettujen tilojen varustelutasoon tai tilaan sijoittuvien henkilöiden määrään ei tässä asetuksessa oteta kantaa, vaan esimerkiksi henkilömäärärajoitus määräytyy syntyvien olosuhteiden, kuten ilmanvaihdon riittävyyden kautta.

Pelastuslain 9 §:ssä on säädetty kokoavasti rakennusten käytön aikaista palo- ja poistumisturvallisuutta koskevat vaatimukset. Poistumisturvallisuudesta huolehtimista täydentää 10 §:n 1 momentin vaatimus pitää uloskäytävät ja kulkureitit kulkukelpoisina ja esteettöminä ja sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti ja tehokkaasti.

Pelastuslain 17 §:n mukaan asunto on varustettava riittävällä määrällä palovaroittimia, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Kohteesta riippuen vaatimus voidaan täyttää myös sähköverkkoon kytketyllä palovaroittimella, paloilmoittimella tai hätäkeskukseen kytketyllä paloilmoittimella. Vastaava velvoitetta tulipalon mahdollisimman aikaisesta havaitsemisesta ja majoittujien varoittamisesta sovelletaan myös tilapäiseen majoittumiseen ja joukkomajoitukseen muissa kuin asuinrakennuksissa.

Tilapäinen majoittaminen sellaisissa tiloissa, joita ei ole alun perin tarkoitettu ympärivuotiseen asumiseen tai ammattimaiseen majoittamiseen, kuten esimerkiksi aittamajoitus tai vastaava, on olosuhteiden ja varustelun arvioinnin kannalta haastavaa ja edellyttää viranomaisilta tapauskohtaista harkintaa. Viranomaisvalvonnan ja myös kyseisen tilapäisen majoituksen järjestämisen kannalta olisi etua valtakunnallisesta ohjeesta, jossa määriteltäisiin valtakunnallisesti yhdenmukaisesti, mitä tällaiselta asumiselta vähintään edellytetään. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on laatinut ohjeen tilapäismajoituksen turvallisuusjärjestelyistä kokoontumistiloissa.¹⁵

Jos työntekijä järjestää itse asumisensa, niin hänellä on lähtökohtaisesti itsellä vapaus valita asumismuotonsa. Jos majoituksen järjestää kuitenkin esimerkiksi työnantaja, on Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisun KKO 2022:2 mukaisesti majoituksen aina täytettävä asumisen turvallisuuden ja terveellisyysvaatimukset. Lisäksi on järjestettävä asianmukaiset WC- ja peseytymismahdollisuudet, talousveden saatavuus, jätehuolto ja myös yksityisyyden tarpeet.

2.4 Edullisten asuntojen puute rajoittaa vaihtoehtoja

Majoittamiseen puutteellisissa tiloissa vaikuttaa myös soveltuvien kohtuuhintaisten asuntojen puute. Tämä voi johtaa siihen, että työntekijät päätyvät asumaan tiloissa, joita ei ole siihen tarkoitettu tai muutoin asuinjärjestelyt ovat riittämättömät. Asumiskustannusten ja asuntopulan vuoksi työntekijä voi asua esimerkiksi työpaikalla tai useampi työntekijä ahtaasti pienessä yhteisasunnossa. Myös työstä maksettava palkka voi olla niin pieni, ettei sillä pystytä järjestämään asianmukaista asumista.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa¹⁶ on tunnistettu pääkaupunkiseudun ja muiden kasvavien kaupunkiseutujen asumisen kalleus sekä asuntojen riittämättömyys

¹⁵ Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston ohje tilapäismajoituksen turvallisuusjärjestelyistä kokoontumistiloissa

¹⁶ Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma - asuntopolitiikka

työvoiman saatavuuteen ja yritysten kasvuedellytyksiin vaikuttavana tekijänä. Hallitusohjelmassa on todettu ihmisten kärsivän asumisen kalleudesta, sillä monilla asuminen vie tuloista liian suuren osan. Samalla vuokralla asuminen on yleistynyt, ja vuokrat ovat nousseet elinkustannuksia nopeammin. Tämä ilmiö rajoittaa merkittävästi myös matalapalkka-alalla työskentelevien työntekijöiden asumisvaihtoehtoja.

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selontekona ehdotuksen asuntopoliittiseksi kehittämisohjelmaksi vuosina 2021–2028.¹⁷

Ehdotetun kehittämisohjelman mukaan asuntopoliittikka kytkeytyy vahvasti muihin poliittikasektoreihin, ja päätöksenteossa tulee tunnistaa ja arvioida nämä vaikutukset nykyistä paremmin. Asuntopoliittikalla vaikutetaan asumisen erityiskysymysten ja asuntomarkkinoiden ohella muun muassa työmarkkinoihin ja työvoiman liikkuvuuteen, investointeihin ja tuotantoon, alueelliseen kehitykseen, verotukseen, sosiaaliturvajärjestelmään, yhteiskunnan eriarvoistumiskehitykseen, kansalaisten hyvinvointiin, julkiseen talouteen ja kotitalouksien velkaantumiskehitykseen. Riittävä, oikein sijoittunut ja ihmisten tarpeisiin ja tuloihin vastaava asuntotarjonta tukee yritysten ja työmarkkinoiden sujuvaa toimintaa. Asumismenot suhteessa tuloihin eivät saa muodostua liian korkeiksi eivätkä siten esteeksi työvoiman saatavuudelle. Suuret erot asumismenoissa maan eri alueiden välillä eivät saa olla este työvoiman liikkuvuudelle. Asuntomarkkinoita on tarkasteltava kokonaisuutena työsäkäyntialueena yksittäisten kuntarajojen sijaan.

Kuntien tehtäviin kuuluvat kaavoitus, maapolitiikka ja rakentamiskelpoisten tonttien luovuttaminen. Riittävän tonttitarjonnan mahdollistama asuntotarjonnan lisääntyminen myös hillitsee hintojen ja vuokrien nousua kasvukeskuksissa. Kunnilla on kaavoitusmonopolin kautta keskeinen rooli siinä, että rakentamiskelpoisia asuntorakentamiseen tarkoitettuja tontteja kaavoitetaan riittävästi yhdyskuntarakenteen kannalta keskeisille sijainneille. Valtion keskeisin keino vaikuttaa tontti- ja asuntotarjontaan ovat maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimukset, joissa on sovittu myös valtion tukeman asuntotuotannon määristä ja tontinluovutuksesta. Valtion tukemalla asuntotuotannolla on tärkeä rooli markkinaehtoisien asuntotarjonnan täydentäjänä ja segregaaation ehkäisyn työkaluna sekä suhdannetilanteen tasaajana. Ehdotetun kehittämisohjelman tavoitteiden mukaan valtion tukemaa ARA-tuotantoa lisätään suhdannetilanne huomioiden vuoden 2020 tasosta.

17 [Valtioneuvoston selonteko – Asuntopoliittinen kehittämisohjelma vuosiksi 2021–2028](#)

2.5 Työntekijän kanssa voi asua myös muuta perhettä

Työntekijän mukana voi tulla maahan myös muuta perhettä. Tällöin asumisjärjestelyissä tulisi huomioida myös perheiden tarpeet. Erityisesti tulisi huomioida lasten tarve rauhalliseen ympäristöön. Ahtaasti asuminen samassa tilassa usean aikuisen kanssa ei ole toivotavaa lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle.

Ulkomaalaiset työntekijät lisäävät myös palvelutarvetta kunnan peruspalveluissa ja tukipalveluissa. Ulkomaalaisilla työntekijöillä ja heidän perheenjäsenillä on kielitaidottomuuteen liittyvää tulkkaustarvetta. Sen lisäksi tuen tarve korostuu niin varhaiskasvatuksessa, opetuksessa kuin muutenkin. Levottomat asumisympäristöt ja kielitaidottomuus vaikuttavat lasten koulunkäyntiin ja harrastustoimintaan ja nämä lisäävät osattomuuden, näköalattomuuden ja syrjäytymisen riskiä sekä näiden torjumiseksi tarvittavien toimenpiteiden tarvetta.

Palvelutarve voi olla ennakoimatonta ja se voi syntyä hyvinkin nopeasti riippuen työvoiman tarpeesta. Nopeat muutokset palvelutarpeessa aiheuttavat vaikeuksia kunnille palvelujen järjestämisessä, jos esimerkiksi päiväkotikäisten määrä lisääntyy yllättäen.

Ulkomaalaisten työntekijöiden merkitys kunnan palvelujen järjestämiseen korostuu pienemmissä kunnissa, missä ulkomaalaiset työntekijät ja heidän perheensä voivat muodostaa merkittävän osan väestöstä.

2.6 Kotirauhan suoja rajaa asumiseen käytettävien tilojen valvontaa vain välttämättömään

Suomen perustuslain 10 §:n¹⁸ nojalla jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lailla voidaan säätää välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi. Kynnys kotirauhan suojaan puuttuville toimenpiteille on suuri ja se rajaa myös viranomaisten mahdollisuuksia valvoa ulkomaalaisten työntekijöiden asumista ja majoittumista.

Tarkastus voidaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa vain, jos tarkastuksen tekemiseen on olemassa laissa viranomaiselle nimenomaisesti säädetty toimivalta. Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat. Myös vapaa-ajan asunnot nauttivat kotirauhan

18 Suomen perustuslaki (731/1999)

suoja, vaikka niissä ei ympärivuotisesti asuttaisikaan. Hotellihuone saa niin ikään kotirauhan suojan, jos sitä käytetään vakituiseen asumiseen.

Kulkuneuvoissa, kuten asuntoautoissa ja -vaunuissa ja aluksissa, olevien asuintilojen on perustuslakivaliokunnan kannanotoissa katsottu jäävän kotirauhan eräänlaiselle reuna-alueelle, koska näitä käytetään sekä liikkumiseen että asumiseen, minkä vuoksi valiokunta on todennut tällaisen kaksinaiskäytön voivan olla valtiosääntöoikeudelliselta kannalta merkityksellinen seikka. Valiokunta on muun muassa matka-autojen ja asuntovaunujen erikoiseen asemaan viitaten katsonut, että niitä tulee rajavalvonnan ja rajatarkastusten tarkoitusten saavuttamiseksi voida valvoa esimerkiksi rajanylityspaikoilla kohdella samoin kuin muita kulkuneuvoja. Näiden lähtökohtien on katsottu soveltuvan myös aluksessa oleviin asuintiloihin ulottuviin erinäisiin toimenpiteisiin.

Kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä tulee olla perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan säädetty lailla. Toimenpiteiden tulee olla välttämättömiä joko perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi. Laista tulee ilmetä, missä perusoikeuksien turvaamiseen tarkoitettussa tilanteessa toimenpide on sallittu.

Tarkastustoimenpide voidaan tehdä asuinolosuhteiden valvomiseksi silloin, kun terveys- ja suojeluviranomaisella on perusteltu syy epäillä asuintiloissa esiintyvää terveyshaittaa. Perusteltu syy voi olla esimerkiksi asukkaalta itseltään tai toiselta viranomaiselta saatu epäily mahdollisesta terveyshaitasta. Pelastusviranomaisen voi tehdä palotarkastuksen kotirauhan suojaan kuuluviin tiloihin. Paloturvallisuuteen liittyvän valvonnan tarkoituksena on ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia ihmisten hengen ja terveyden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on tähdentänyt kotirauhan piiriin ulottuvien toimenpiteiden välttämättömyyttä sen edellytyksenä, että niistä voidaan säätää tavallisella lailla. Ehdotus kotirauhan piiriin ulottuvia toimenpiteitä koskevaksi sääntelyksi on siten ehdotusta valmisteltaessa arvioitava (yleisesti) välttämättömäksi. Toimenpidevaltuuksien välttämättömyys edellyttää, että toimenpiteillä tavoiteltavia tietoja tai asiantiloja ei voida saavuttaa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Kotirauhan suojaa rajoitettaessa myös muiden perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten tulee täytyä (PeVm 25/1994 vp¹⁹). Hallintolain 39 §:n²⁰ nojalla viranomaisen on myös ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista.

19 [Perustuslakivaliokunnan mietintö \(25/1994 vp\)](#)

20 [Hallintolaki \(434/2003\)](#)

Asumiseen käytettävien tilojen valvonta ilman laissa olevaa nimenomaista toimivaltaperustetta ei ole mahdollista. Ammattimaiseen majoitustoimintaan tarkoitettut tilat, kuten hotellit, lomakeskukset ja vastaavat, ovat muun muassa terveydensuojelun ilmoitusvelvollisuuden ja suunnitelmallisen valvonnan piirissä. Näissä tilojen asianmukaisuus tarkastetaan käytännössä silloin, kun niissä ei ole asukkaita.

Toimenpiteet rajautuvat kulloinkin kyseessä olevan viranomaisen laissa säädettyyn toimivaltaan. Ihmiskaupassa ja työvoiman hyväksikäytössä on kyse laajemmasta rikollisuudesta kuin vain asumisolosuhteiden turvallisuus ja terveellisyys. Kyseessä on myös tietyn tyyppisestä talousrikollisuudesta, jossa voittoa maksimoidaan kuluja minimoimalla. Näiden asioiden valvominen ilman selkeää laissa säädettyä toimivaltaa ei ole muilla perusteilla tehdyn tarkastuksen yhteydessä mahdollista.

2.7 Ulkomaalaiset työntekijät eivät tunne oikeuksiaan tai uskalla käyttää niitä

Ulkomaalaisen työntekijät joutuvat suomalaisia työntekijöitä helpommin hyväksikäytön kohteeksi. Ulkomailta saapuvat työntekijät tuntevat huonosti suomalaista yhteiskuntaa, omia oikeuksiaan, työnantajan velvollisuuksia sekä asuin- ja majoitusolosuhteiden vaatimuksia sekä esimerkiksi valvovia viranomaisia ja neuvovia tahoa. Työntekijöitä hyväksikäyttävät voivat myös tarkoituksellisesti välittää työntekijöille virheellistä tietoa heidän oikeuksistaan ja työntekijällä voi olla myös alisteinen suhde hyväksikäyttäjäänsä. Asumisolosuhteisiin tai työsuhteeseen liittyvistä ongelmista ei välttämättä uskalleta kertoa eikä viranomaisiin välttämättä luoteta. Lisäksi Suomessa riittämättömiksi katsottavat olosuhteet voivat olla työntekijän kotimaassa hyväksyttäviä.

Työvoiman asumiseen voi liittyä sopimuksia, järjestelyitä, menettelyitä tai tosiasiallisia tilanteita, joissa käytetään hyväksi ulkomaalaisen heikompa asemaa, tietämättömyyttä tai kotimaassa vallitsevia olosuhteita. Suunnitelmallisesti toimivat hyväksikäyttäjät osaa- vat hyödyntää viranomaisten välisen tiedonkulun puutteita, mikä voi myös mahdollistaa yhteiskunnan tukien väärinkäyttöä tai veronkiertoa työnantajan, työntekijän tai muun asiaa hoitavan tahon toimesta.

Koska ulkomaalaiset työntekijät eivät yleensä itse aktiivisesti ilmoita asumisolosuhteisiin liittyvistä epäkohdista, edellyttää epäkohtien tunnistaminen usein viranomaisten omaa aktiivista toimintaa.

Ulkomaalaisille työntekijöille tulisi välittää tietoa asumisolosuhteisiin liittyvistä vaatimuk- sista ja valvovista viranomaisista sekä rohkaista ilmoittamaan epäkohdista viranomaisille.

On myös tärkeää, että tietoa olisi saatavilla ulkomaalaisen työntekijät tavoittavalla kielellä. Viranomaisten välisen tiedonkulun parantamisesta olisi etua valvontakohteiden tunnistamisessa, ongelmien ennaltaehkäisyssä ja esimerkiksi tiedon jakamisessa uusista ilmiöistä.

2.8 Viranomaisten tietojenvaihdossa ja yhteistoiminnassa kehitettävää

Viranomaisten toimivallat ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolojen valvonnassa jakautuvat eri viranomaisille, eikä nykyiset valvontakäytännöt kata riittävän hyvin kaikkia asumiseen liittyviä ulottuvuuksia. Toimivaltojen jakautuminen johtaa myös siihen, ettei kokonaiskuvaa asumiseen liittyvistä ongelmista muodostu millekään viranomaiselle.

Kokonaiskuvan muodostamisen haastetta lisää se, että viranomaisten välinen tietojenvaihto ei ole aina lainsäädännöllisten rajoitusten vuoksi mahdollista, viranomaiset eivät tunne riittävästi toisten viranomaisten tarpeita, toimivaltoja tai tiedonsaanti- ja luovutus-oikeuksia. Viranomaiset eivät välttämättä saa toisiltaan tietoa niin, että he voisivat kohdistaa valvontaa tosiasiallisiin riskipaikkoihin.

Mikään viranomainen ei ennakolta arvioi työntekijän asumisolosuhteita. Asumiseen liittyviä olosuhteita valvotaan yleensä vain silloin, kun muun valvontatoiminnan yhteydessä kohdataan asumiseen tai asumiseen käytettäviin tiloihin liittyviä ongelmia tai asia tulee joltain kautta epäkohtailmoituksena viranomaisen tietoon. Näissäkin tilanteissa viranomainen voi puuttua asiaan vain omaan lainsäädäntöön liittyvän toimivallan puitteissa. Muissa tapauksissa viranomaisen tulisi välittää tietoa eteenpäin siten kuin se on lainsäädännössä mahdollistettu.

Asian kokonaishallinta edellyttää viranomaisten välisen yhteistyön vahvistamista nykyisestä. Seuraavassa on kuvattu eri viranomaisten tehtävät ja niiden liittyminen ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden valvontaan.

Taulukko 2. Eri viranomaisten tehtävä ja sen liittyminen asumisolosuhteiden valvontaan.

Viranomainen	Tehtävä ja rooli ulkomaalaisten työntekijöiden asumisen ja majoittamisen valvonnassa
Työ- ja elinkeinohallinto	Työvoiman maahanmuutosta ja kotouttamisesta vastaava viranomainen. Ei konkreettisia tehtäviä asumisolosuhteiden valvonnassa.
Maahanmuuttovirasto, Migri	Maahanmuutto-, turvapaikka-, pakolaisuus- ja kansalaisuusasioissa päätöksenteko-organisaatio. Kausityöntekijöiden osalta tarkistaa, että hakija itse tai työnantaja on ilmoittanut hakemuksessaan asianmukaisen majoituksen Suomessa oleskelun ajan sekä majoituksen osoitteen. Ei tee itse majoitusolosuhteiden valvontaa.
Rajavalvonta	Rajatarkastus-, rikostorjunta ja ulkomaalaisvalvontaan liittyvät tehtävät. Voi tarkistaa asuintilat, jos epäillään Rajavartiolaitoksen tutkintatoimivallan mukaista rikosta.
Työsuojeluviranomainen	Valvoo työlainsäädännön noudattamista työ- tai virkasuhteessa sekä niihin rinnastettavissa olosuhteissa. Valvonnan kohteena työnantaja ja muun muassa työn tilaaja sekä yhteisten rakennustyömaiden pääurakoitsija ja rakennuttaja. Työsuojeluviranomainen voi tarkastaa työpaikan. Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tarkastus voidaan tehdä, jos on perusteltua syytä epäillä, että tiloissa tehtävästä työstä tai työolosuhteista aiheutuu vaaraa työntekijän hengelle tai olennaista haittaa tai vaaraa hänen terveydelleen eikä valvontaa voida muutoin toteuttaa riittävästi. Valvonta ei kohdistu asumisolosuhteisiin.
Terveydensuojelu	Väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja. Valvoo asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisten olosuhteiden, jos näissä epäillään olevan terveyshaittaa aiheuttavat olosuhteet.
Elintarvikevalvonta	Valvoo elintarviketurvallisuutta. Ei suoraa yhteyttä työntekijöiden majoittumiseen. On oikeus tarkastaa asumiseen käytettäviä tiloja, jos tarkastus on välttämätön elintarviketurvallisuuden selvittämiseksi. Elintarvikehuoneistojen tarkastusten yhteydessä voi myös tulla vastaan merkkejä asumisesta.
Alkoholilain valvonta	Valvoo alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua. Ei suoraa yhteyttä työntekijöiden majoittumiseen. Voi tarkistaa asumiseen käytettävät tilat, jos se on välttämätöntä alkoholilain valvomiseksi. Kenttävalvonnan yhteydessä voi myös tulla vastaan merkkejä ravintolan tai vähittäismyyntipaikan tilojen käytöstä asumiseen.

Viranomainen	Tehtävä ja rooli ulkomaalaisten työntekijöiden asumisen ja majoittamisen valvonnassa
Rakennusvalvonta	<p>Valvoo, että rakennuksia rakennetaan ja käytetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.</p> <p>Jos on perusteltu syy epäillä, että rakentamista tai rakennuksen kunnossapitoa koskevia säädöksiä on rikottu, on oikeus päästä rakennukseen ja huonetiloihin. Tarkastuksesta ilmoitetaan kuitenkin etukäteen.</p>
Pelastusviranomainen	<p>Valvoo pelastuslaissa säädettyjä rakennusten ja toimintojen turvallisuuteen liittyviä velvoitteita. Valvonta on riskiperusteista</p> <p>On oikeus tehdä valvontaa asumiseen käytettäviin tiloihin.</p>
Poliisi	<p>Oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.</p> <p>Voi tehdä kotietsinnän tai paikanetsinnän, jos se on perusteltavissa rikoksen selvittämiseksi. Oikeus päästä kotirauhan suojaamaan tilaan myös esimerkiksi kotihälytysten yhteydessä sekä henkeä tai terveyttä koskevan vaaran torjumiseksi.</p>
Kela-sosiaalivakuutus	<p>Sosiaalivakuutuksen toimeenpanon hoitaminen.</p> <p>Myöntää asumistukea ja toimeentulotukea niihin oikeutetuille.</p>
Sosiaalihuolto	<p>Edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta.</p> <p>Antaa sosiaalipalveluja ja muita tukitoimia niitä tarvitseville, esimerkiksi hätämajoitusta.</p>
Verohallinto	<p>Toteuttaa verotus oikean määräisenä ja oikeaan aikaan.</p> <p>Valvoo asumiseen liittyvien tietojen vaikutusta työntekijän ja työnantajan verotukseen. Ei valvo asumisen laatua.</p>
Kuntien kotouttamispalvelut	<p>Vastaa ulkomaalaisten kotouttamispalveluista.</p> <p>Antaa ohjausta ja neuvontapalveluja kaikille maahanmuuttajille sekä laatii alkukartoituksen ja kotoutussuunnitelman vähintäänkin toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saavalle maahanmuuttajalle..</p>

Työ- ja elinkeinohallinto

Työ- ja elinkeinohallinnon vastuulle kuuluu työvoiman maahanmuutto ja siihen liittyen myös ulkomaalaisten työntekijöiden asuminen. Työ- ja elinkeinoministeriön lainvalmisteluvastuusiin asuminen liittyy lähetettyjä työntekijöitä koskevan lainsäädännön kautta, jossa asumisolosuhteissa viitataan terveydensuojelulainsäädännön vaatimuksiin. Asumisolosuhteiden valvontaan liittyviä konkreettisia tehtäviä TE-hallinnolla ei ole.

Esimerkiksi työntekijän oleskelulupahakemuksia käsiteltäessä TE-toimistoissa ulkomaalaisen työntekijän asuminen ei kuulu työntekijän oleskeluluvan osapäätöstä koskevan harkinnan piiriin. TE-toimiston osapäätös liittyy työntekijän oleskelulupaharkintaan, jossa arvioidaan sitä, onko ulkomaalaisen työntekijän palkkaamiselle edellytyksiä. Osapäätöksessä arvioidaan työvoiman saatavuutta, työsuhteen ehtoja sekä työnantajan ja työntekijän edellytyksiä. Myös työntekijän toimeentulosta ansiotyöllä on varmistuttava ennen kuin oleskeluluvan myöntämiselle on perusteet.

Maahanmuuttovirasto, Migri

Maahanmuuttovirasto, Migri on maahanmuutto-, turvapaikka-, pakolaisuus- ja kansalaisuusasioissa päätöksenteko-organisaatio. Se ylläpitää vastaanottojärjestelmää, toteuttaa Suomen maahanmuuttopolitiikkaa ja edistää hallittua maahanmuuttoa. Maahanmuuttovirasto muun muassa myöntää oleskelulupia Suomeen tuleville ulkomaalaisille ja vastaa ulkomaalaisasioiden sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän (UMA-rekisteri) ylläpidosta.

Maahanmuuttovirasto voi evätä oleskeluluvan, jos esimerkiksi työehtojen toteutumisesta herää epäilyjä. Ulkomaalaislaissa ei aseteta edellytyksiä majoitusolosuhteille, mutta asuinolot kytkeytyvät kuitenkin työehtojen toteutumiseen. Työehtojen ohella maahanmuuttovirasto voi selvittää hakijan asumista tai suunniteltua asumista kuulemalla häntä suullisesti tai kirjallisesti ensimmäisen tai jatkoluvan yhteydessä.

Kausityölain (907/2017) 6 § 1 mom 2 ja 8 § 1 mom 2²¹määrittävät oleskelulupaprosessia varten asumisen ilmoittamiseen liittyvät edellytykset. Maahanmuuttovirasto tarkistaa lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä, että hakija itse tai työnantaja on ilmoittanut hakemuksessaan asianmukaisen majoituksen Suomessa oleskelun ajan sekä majoituksen osoitteen.

Kausityölain 19 §:n mukaan kausityöntekijän tai, jos työnantaja on järjestänyt tämän majoituksen, työnantajan on ilmoitettava maahanmuuttovirastolle kaikista kausityöntekijän majoituksessa tapahtuvista muutoksista.

Maahanmuuttovirasto voi saada tietoja epäselvyyksistä kausityöntekijöiden majoituksessa muilta viranomaisilta, kuten esimerkiksi tietoja asuintiloihin kohdistuvista viranomais-toimenpiteistä. Lisäksi maahanmuuttovirasto voi epäselvissä tilanteissa olla tarvittaessa yhteydessä esimerkiksi kunnan rakennusvalvontaviranomaiseen.

21 [Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten \(907/2017\)](#)

Rajavalvonta

Rajavartiolaityksella on tässä asiassa rajatarkastustehtäviin, rikostorjuntaan ja ulkomaalaisvalvontaan liittyvä toimivalta.

Rajatarkastukset suoritetaan Schengenin rajasäännöstön (399/2016)²² ja rajavartiolain (578/2005)²³ mukaisesti. Kolmansien maiden kansalaisille tehdään perusteellinen tarkastus heidän saapuessaan maahan ja poistuessaan maasta. Perusteelliseen maahantulotarkastukseen kuuluu maahantuloedellytysten ja soveltuvin osin oleskeluun ja ammattitoiminnan harjoittamiseen oikeuttavien asiakirjojen tarkistaminen. Rajatarkastuksessa selvitetään mm. suunnitellun oleskelun tarkoitus ja tarkastetaan tarvittaessa tämän tueksi esitetyt asiakirjat (esim. majoitusta koskevat asiakirjat).

Rajavartiolaityksellä voi suorittaa myös ulkomaalaisvalvontaa. Ulkomaalaislain mukaisesti ulkomaalaisvalvonta on ulkomaalaislain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa ja laittoman maassa oleskelun torjuntaa. Lain perusteella Rajavartiolaityksellä on oikeus suorittaa ulkomaalaisvalvontatoimenpiteitä, jos se on perusteltua ulkomaalaisen henkilöllisyyden, kansalaisuuden, maassaolo-oikeuden tai työnteko-oikeuden selvittämiseksi. Oleskelun perusteena olevan työskentelyn asianmukaisuuden todentamiseksi ulkomaalaisvalvonnan yhteydessä voidaan ulkomaalaisen maassaolon edellytysten tarkastamisen lisäksi tarkastaa myös asumisolosuhteet muissa kuin pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuissa tiloissa. Kotietsintä voidaan suorittaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan vain silloin, kun epäillään Rajavartiolaityksen tutkintatoimivallan mukaista rikosta, josta ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta.

Työsuojeluviranomainen

Työsuojeluviranomainen valvoo työlainsäädännön noudattamista työ- tai virkasuhteessa sekä niihin rinnastettavissa olosuhteissa. Työsuhteeseen liittyvän lainsäädännön valvomiseksi voi työsuojeluviranomainen tarkastaa työpaikan.

Työsuojeluviranomaisen toimivallan piiriin kuuluvat työtilat; tilat, joissa tehdään työtä, sekä tilat, jotka työnantaja on työsuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvan lain mukaan velvollinen luovuttamaan työntekijöiden käyttöön. Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tarkastus voidaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä, että tiloissa tehtävästä työstä tai työolosuhteista aiheutuu vaaraa työntekijän hengelle tai olennaista haittaa tai vaaraa hänen terveydelleen eikä valvontaa voida muutoin toteuttaa riittävästi.

²² Schengenin rajasäännöstö (399/2016)

²³ Rajavartiolaki (578/2005)

Työsuojeluviranomaisen toimivallan piiriin ei kuulu asumisolojen valvonta. Lähetettyjen työntekijöiden asumisolosuhteista valvotaan sitä, ovatko asumisolosuhteet työsopimusmääräysten mukaisia, mutta ei tilojen terveellisyyttä tai turvallisuutta. Heikot asuinolot voivat kuitenkin kytkeytyä työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvään valvontaan, kuten esimerkiksi majoituksesta perittävä kohtuuton korvaus. Työsuojeluviranomainen voi tarvittaessa ilmoittaa havainnoistaan toimivaltaisille viranomaisille, kuten terveydensuojelu-, rakennusvalvonta-, palo- ja pelastusviranomaiselle sekä poliisille.

Laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006)²⁴ on 4 d §:ssä mainittu työsuojeluviranomaisten oikeudesta luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja toimivaltaisille viranomaisille havaitsemastaan laiminlyönnistä tai epäkohdasta, jonka työsuojeluviranomainen on havainnut ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnan yhteydessä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja. Terveydensuojeluviranomaisen valvonnan piiriin kuuluu myös asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisten olosuhteiden valvonta, jos näissä epäillään olevan terveyshaittaa aiheuttavat olosuhteet.

Asuntojen ja muiden oleskelutilojen olosuhteista säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)²⁵ eli ns. Asumisterveysasetuksessa.

Terveydensuojeluviranomainen ei tee asuntoihin suunnitelmallista- tai ennakkovalvontaa. Valvonta perustuu terveydensuojeluviranomaiselle ilmoitettuihin terveyshaittaepäilyihin. Ilmoitus tulee pääsääntöisesti asianosaiselta itseltään, mutta ilmoitus voi tulla myös ulkopuoliselta taholta, kuten toiselta viranomaiselta.

Terveydensuojeluviranomainen saa luovuttaa terveydensuojeluvälön yhteydessä saatuja tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä terveydensuojelulain²⁶ 4, 5 ja 7 §:ssä mainituille viranomaisille (Sosiaali- ja terveysministeriö, Valvira, AVI ja kunnan terveydensuojeluviranomainen) ja muulle viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja terveydensuojelun alaan

24 [Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta \(44/2006\)](#)

25 [Sosiaali- ja terveysministeriön asetus \(545/2015\) \(Asumisterveysasetus\)](#)

26 [Terveydensuojelulaki \(763/1994\)](#)

kuuluvan viranomaistehtävän suorittamiseksi, sekä syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Elintarvikevalvonta

Elintarvikelain (297/2021)²⁷ tarkoituksena on suojella kuluttajan terveyttä ja taloudellisia etuja varmistamalla elintarvikkeiden ja elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuus, elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikesäännösten mukainen laatu sekä elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Elintarvikevalvontaviranomaiset saavat tarkastaa toimijan tiloja, toimintaa ja asiakirjoja. Elintarvikealan toimintaa voidaan tietyin edellytyksin harjoittaa myös kotona ja viranomaisella on tarkastusoikeus myös pysyväluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Elintarvikehuoneistojen kuten ravintoloiden tarkastusten yhteydessä voidaan satunnaisesti havaita merkkejä asumisesta. Viranomaisella on elintarvikelain mukaan oikeus ilmoittaa oma-aloitteisesti tietoja toimivaltaiselle viranomaiselle, joten asumiseen liittyvät havainnot ilmoitetaan asianomaiselle viranomaiselle. Ruokavirasto ylläpitää elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan valvontaverkostoa, joka on järjestänyt elintarvikevalvontaviranomaisille muun muassa koulutusta työperäisen ihmiskaupan tunnistamisesta.

Alkoholilain valvonta

Alkoholilain (1102/2017)²⁸ valvonnan tarkoituksena on valvoa alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua. Alkoholilainsäädännön valvonnassa ei siten ole suoraa rajapintaa ulkomaalaisten työntekijöiden majoittumisen valvontaan.

Valvontaviranomaiset saavat tarkastaa alkoholilain valvontaa varten luvanhaltijan tiloja, toimintaa ja asiakirjoja. Viranomaisen edusajalle on muun muassa turvattava esteetön pääsy valvottaviin tiloihin. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa ja majoitus-huoneessa saadaan tehdä tarkastus vain, jos on perustelua syytä epäillä alkoholilakia rikottun tai rikottavan siten, että teosta voi seurata vankeutta. Muutoinkin tarkastuksen on oltava välttämätön rikoksen selvittämiseksi tai estämiseksi.

27 [Elintarvikelaki \(297/2021\)](#)

28 [Alkoholilaki \(1102/2017\)](#)

Alkoholijuomien anniskelun ja vähittäismyyntien kenttävalvonnan yhteydessä aluehallintoviraston viranhaltijat havaitsivat toisinaan merkkejä, joista voi päätellä, että esimerkiksi ravintolan tai vähittäismyyntipaikan sosiaaliloja on saatettu käyttää yöpymiseen. Koska alkoholilailla voidaan sanktioida vain alkoholilain rikkomuksista, alkoholilain (1102/2017) 64 §:n ja sovitun toimintatavan mukaisesti alkoholihallinnon tarkastajat ilmoittavat toimivaltaansa kuulumattomista epäkohdista asianomaiselle viranomaiselle.

Rakennusvalvonta

Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että rakennuksia rakennetaan ja käytetään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999)²⁹, sen nojalla annettujen säännösten sekä lakiin perustuvan kaavan ja luvan mukaisesti.

Maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaan rakennuslupa tarvitaan rakennuksen rakentamiseen, käyttötarkoituksen olennaisen muuttamiseen sekä korjaus- ja muutostyöhön, jolla on ilmeistä vaikutusta rakennuksen käyttäjien turvallisuuteen tai terveydellisiin olosuhteisiin. Lupaa edellyttävänä käyttötarkoituksen muutoksena pidetään muun muassa loma-asunnon käytön muuttamista pysyvään asumiseen. Asuinrakennuksen huoneistojärjestelyihin tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:n mukainen toimenpidelupa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 117 j §:n mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että asumiseen, majoitukseen ja työskentelyyn tarkoitettut tilat suunnitellaan ja rakennetaan turvallisiksi, toimiviksi, viihtyisiksi ja käyttötarkoituksensa soveltuviksi. Tarkempia säännöksiä on ympäristöministeriön asetuksessa asuin-, majoitus- ja työtiloista. Lain 166 §:n mukaan rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisyden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset, eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä. Jos tämä rakennuksen kunnossapitovelvollisuus laiminlyödään, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen korjattavaksi tai sen ympäristön siistittäväksi. Jos rakennuksesta on ilmeistä vaaraa turvallisuudelle, tulee rakennus määrätä purettavaksi tai kieltää sen käyttäminen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 183 §:n nojalla kunnan rakennusvalvontaviranomaisella on oikeus valvontatehtävän hoitamiseksi päästä rakennuskohteeseen ja suorittaa siinä tarkastuksia ja tutkimuksia. Jos on perusteltu syy epäillä, että rakentamista tai rakennuksen kunnossapitoa koskevia säännöksiä, määräyksiä tai kieltoja on rikottu, rakennusvalvontaviranomaisella on oikeus päästä myös rakennukseen tai huonetiloihin. Tarkastuksen toimittamisesta on kuitenkin ilmoitettava vähintään yhtä vuorokautta aikaisemmin rakennuksen tai huonetilan omistajalle ja haltijalle.

29 [Maankäyttö- ja rakennuslaki \(132/1999\)](#)

Rakennusvalvonnat välittävät väestötietojärjestelmän rakennus- ja huoneistorekisteriin tietoja siten kuin asiasta säädetään laissa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista (661/2009)³⁰ ja valtioneuvoston asetuksessa väestötietojärjestelmästä (128/2010)³¹. Kunnat siis toimittavat luvanvaraisista hankkeista rakennus- ja huoneistotiedot. Muita kuin kyseisten säädösten kautta välitettäviä tietoja ei systemaattisesti kuntien toimesta välitetä viranomaisille. Luvanvaraisista hankkeista toimitetuista rakennus- ja huoneistotietojen osalta on yleisesti tiedossa, että kuntien ja DVV:n tiedoissa on eroavaisuuksia ja erot voivat johtua monista seikoista.

Ympäristöministeriöllä ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus saada kunnilta, maakuntien liitoilta ja muilta viranomaisilta maksutta näillä olevia alueiden käytön ja rakennetun ympäristön seurannan kannalta tarpeellisia tietoja sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaista valvonta- ja muuta viranomaistehtävää varten tarpeellisia asiakirjoja.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin valmistellaan muutosta, jossa rakentamisen lupia ja vaatimuksia koskeva sääntely sijoittuisi uuteen rakentamislakiin. Maankäyttö- ja rakennuslain nimike muuttuisi alueidenkäyttölaki.

Pelastusviranomainen

Pelastuslaitoksen valvonta- ja ohjaustehtävän tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittaminen.

Pelastuslaissa ei ole säädetty lupa- tai ilmoitusmenettelyjä liittyen tilojen käyttöönottoon tai pelastussuunnitelman laatimiseen liittyvästä viranomaisen ennakkolisestä arvioinnista tai hyväksynnästä. Pelastusviranomaisten tehtäväksi ei ole säädetty tilojen käyttöönottoluonteisia valvontakäyntejä, eikä pelastusviranomaiselle ole säädetty toimivaltaa hyväksyä tiloja käyttöön. Pelastuslain riskiperusteisen valvonnan näkökulmasta on ollut riittävä, että pelastusviranomainen saa tiedon toiminnan aloittamisesta ja voi arvioida tiedon perusteella tarvittavat valvontatoimenpiteensä riskiperusteisesti. Pelastuslain 80 §:n³² mukaan palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Pelastusviranomaisen on pyydettävä poliisilta virka-apua, jos valvontatehtävän suorittaminen edellyttää asuntoon menemistä vasten asukkaan tahtoa.

30 [Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista \(661/2009\)](#)

31 [Valtioneuvoston asetus väestötietojärjestelmästä \(128/2010\)](#)

32 [Pelastuslaki \(379/2011\)](#)

Pelastustoimessa tilapäisellä majoituksella tarkoitetaan lyhytaikaista, muutaman yön majoittumista tiloissa, joita ei ole hyväksytty voimassa olevassa rakennusluvassa yöpymis- tai majoituskäyttöön. Tilapäismajoitusta on esimerkiksi erityisjärjestelyin toteutettu yhteismajoitus suurten yleisötilaisuuksien yhteydessä koulujen luokkahuoneissa tai urheiluhalleissa. Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (407/2011)³³ 1 §:n mukaan tiloihin, joita käytetään vähintään 20 henkilön tilapäiseen joukkomajoitukseen, on laadittava pelastussuunnitelma.

Pelastuslain 42 §:n 2 momentissa säädetään viranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa pelastusviranomaiselle ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusriskistä. Ilmoitusmenettelyn tarkoituksena on varmistaa viranomaisten välistä tiedonkulkua ja yhteistyötä, jotta ilmeisiin vaaratilanteisiin pystyttäisiin puuttumaan. Tavoitteena on osaltaan myös edesauttaa pelastusviranomaisten valvonnan riskiperusteista toteutumista sekä varhaista puuttumista paloturvallisuusongelmiin ohjauksen ja neuvonnan keinoin.

Pelastusviranomaiselle tehdyt paloriski-ilmoitukset liittyvät usein asunnon epätavallisen suureen tavaramäärään ja siivottomuuteen sekä ihmisen toimintakykyyn. Paloriski-ilmoituksella tarkoitetaan yleisesti myös muita kuin 42 §:n perusteella pelastusviranomaiselle tehtyjä ilmoituksia ja yhteydenottoja asuntojen paloriskeistä. Esimerkiksi taloyhtiöt voivat olla pelastuslaitokseen yhteydessä, jos havaitsevat ongelmia yksittäisen asunnon paloturvallisuudessa, eivätkä saa niitä ratkaistua yhdessä asukkaan kanssa.

Pelastusviranomaisella ei välttämättä ole tietoa tilapäisestä majoittumisesta tai asumisesta muualla kuin asuin- tai majoitusrakennuksissa, ellei joku taho ilmoita esimerkiksi ilmeisestä palovaarasta ja valvontatarpeesta pelastuslaitokselle. Toisaalta pelastusviranomaiset saavat valvontatehtävän ja viranomaisyhteistyön yhteydessä käyttöönsä myös sellaisia tietoja, joiden tallennusoikeudesta rekistereihin ei ole säädetty. Pelastuslaitoksen valvontarekisteristä saadaan luovuttaa tietoja vain pelastusviranomaisille, ei muille tahoille.

Poliisi

Poliisilla on ulkomaalaisten työntekijöiden majoituskysymyksissä rikos- tai tehtäväperusteinen toimivalta.

Epäiltäessä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, voidaan suorittaa kotietsintä vakituiseen asumiseen käytettyihin tiloihin tai paikannetsintä muihin tiloihin. Etsintä saadaan suorittaa epäillyn hallinnassa oleviin tiloihin tai perustellusti muihin tiloihin, jos rikos on tehty siellä tai epäilty on otettu siellä kiinni tai

33 [Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta \(407/2011\)](#)

muuten voidaan erittäin pätevin perustein olettaa, että etsinnässä löytyy esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka, jolla voi olla merkitystä rikosten selvittämisessä.

Tehtäväperusteisesti poliisilla on toimivalta tarkastaa asuintiloja tiettyyn poliisille säädettyyn tehtävään liittyen esimerkiksi kotihälytystehtävän yhteydessä. Ulkomaalaisvalvonnan yhteydessä voidaan ulkomaalaisen maassaolon edellytysten tarkastamisen lisäksi tarkastaa myös asumisolosuhteet muissa kuin pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuissa tiloissa, jotta oleskelun perusteella olevan työskentelyn asianmukaisuus voidaan todentaa.

Poliisilla on myös toimivalta eristää tai tyhjentää kotirauhan turvaama paikka, mikäli se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä koskevan vaaran torjumiseksi. Tämä edellyttää asuintiloilta konkreettista vaarallisuutta. Rikoksen tutkimisen ajaksi saadaan myös sulkea rakennus tai huone rikostutkimuksen turvaamiseksi, ei varsinaiseen majoittumiseen puuttumiseksi.

KELA – sosiaalivakuutus

Pienituloinen ruokakunta voi saada yleistä asumistukea ja tarvittaessa myös toimeentulotukea asumismenojensa vähentämiseksi. Ulkomaalaisilla työntekijöillä on oikeus Kelan maksamiin sosiaaliturvaetuksiin, mukaan lukien asumistukeen, jos ansiot ovat vähintään 741,75 €/kk (v.2022). EU-lainsäädäntöä soveltavista maista tulleilla työntekijöillä voi olla oikeus asumistukeen sosiaalisena etuna myös alhaisemmillä tuloilla. Etuuskien saamisen edellytyksenä on myös voimassa oleva oleskelulupa niillä, joilta sitä ulkomaalaislain mukaan vaaditaan. Työperäisen maahanmuuttajan pitäisi lähtökohtaisesti kyetä elättämään itsensä palkkatyöllä.

Samassa asunnossa asuvat katsotaan kuuluvaksi samaan ruokakuntaan. Ruokakunnan kaikkien jäsenten bruttotulot ja myös ruokakunnan jäsenten määrä vaikuttavat asumistuen määrään. Jos samassa osoitteessa asuvilla on erilliset vuokrasopimukset tai jollain on alivuokrasopimus, Kela arvioi ruokakunnan tilanteen selvitysten perusteella.

Asumistukea voidaan maksaa vakinaisen asunnon asumismenoihin. Asunnon pitää olla asunnoksi kelvollinen tai muutoin vakinaiseen asuinkäyttöön tarkoitettu. Tuen saamisen edellytyksenä on asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain mukainen vuokrasopimus, mikä sulkee tuen ulkopuolelle majoitusliikkeessä majoittumisen. Tuki maksetaan vuokranantajalle tai tuen saajalle.

Kela käyttää ratkaisutoiminnassa useita rekisteritietoja, tulorekisteriä, väestörekisteriä ja huoneistorekisteriä. Kela saa oleskelulupatiedot suoraan Maahanmuuttovirastolta. Asumistukeen tehdään vähintään vuosittain tarkistus, jolloin henkilön pitää toimittaa ajantasaaiset tiedot ja rekisteritiedot tarkistetaan.

Sosiaalihuolto

Sosiaalihuollon tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Sosiaalihuollon yhtenä keskeisenä tehtävänä on turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet. Perustuslaki velvoittaa julkista valtaa turvaamaan jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä edistämään väestön terveyttä. Palvelujen riittävyyttä arvioitaessa lähtökohtana pidetään yleisesti sellaista palvelujen tasoa, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Sosiaalihuollon vastuulla on varmistaa henkilön välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon turvaaminen sosiaalihuoltolain 12 §:n³⁴ mukaisesti. Jokaisella on oikeus saada kiireellisessä tilanteessa yksilölliseen tarpeeseen perustuvat sosiaalipalvelut oleskelukunnaltaan siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu.

Henkilön ei tarvitse olla kyseisen kunnan asukas. Kun sosiaalihuoltoon tulee tieto sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä, kiireellisen avun tarve on arvioitava välittömästi. Usein käytännön toimijana näissä tilanteissa on sosiaalipäivystys. Sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan välttämättömien ja kiireellisten sosiaalipalvelujen ja muiden tukitoimien järjestämistä siten, että henkilön tarvitsema välitön turva ja huolenpito voidaan antaa erilaisissa sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa vuorokauden ajasta riippumatta. Päivystys on toteutettava siten, että palveluun voi saada yhteyden ympäri vuorokauden.

Kiireellisen sosiaalipalvelun tarpeessa voi olla esimerkiksi asianmukaista hoivaa vaille jäänyt lapsi tai äkillisen asunnottomuuden ja hätä-majoituksen tarpeessa oleva henkilö. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilön välttämättömien ja riittävien sosiaalipalvelujen järjestämisestä vastaa henkilön oma kotikunta.

Kiireellisen avun tarpeen arvioinnin lisäksi henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeensa arvioiduksi kokonaisvaltaisesti siten, että se tehdään asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä asiakkaalle selvitetään hänen lakiin perustuvat oikeutensa ja velvollisuutensa, sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa. Lakisääteisiä tuen tarpeisiin vastaavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi sosiaalityö, kotihoito, tai erilaiset asumispalvelut, kuten tilapäinen asuminen, tuettu asuminen tai tehostettu palveluasuminen. Oikeus palveluihin perustuu viranomaisen tekemään yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin. Esimerkiksi asumispalveluja järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämiseen.

Monilla viranomaisilla on lakisäateinen velvollisuus ohjata ilmeisen tuen tarpeessa oleva henkilö sosiaalihuollon piiriin. Jos henkilön sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, henkilö

34 [Sosiaalihuoltolaki \(1301/2014\)](#)

tulee ohjata ottamaan yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen tai henkilön antaessa suostumuksen, oltava yhteydessä toimivaltaiseen viranomaiseen. Mikäli suostumusta ei voi saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, on sosiaalihuoltolain 35 §:ssä mainittujen tahojen (terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikirjuri taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työ- ja elinkeinoveranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva) tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä. Välttämättömissä tilanteissa myös muut voivat tehdä kyseisen ilmoituksen, mutta velvoite siihen on vain laissa mainituilla toimijoilla.

Verohallinto

Verohallinnon tehtävä on toteuttaa verotus oikean määräisenä ja oikeaan aikaan ja siten varmistaa yhteiskunnan toimintojen rahoitus.

Verohallinto on eräs viranomainen, joka voi edellytysten täytyessä rekisteröidä ulkomalaisen työntekijän Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään väestörekisteriin, mutta Verohallinnon varsinaisena tehtävänä on kuitenkin verotuksen toimittaminen. Verovelvollisen asumisella voi olla vaikutus verotukseen, esimerkiksi verovelvollisaseman, kotikunnan tai luontoisedun myötä. Verohallinto valvoo asumiseen liittyvien tietojen vaikutusta työntekijän ja työnantajan verotukseen, mutta ei ole toimivaltainen arvioimaan asumisen laatua.

Verohallinnon toimivalta on sidoksissa verotuksen toimittamiseen ja tiedonsaantioikeus luonnollisesti verotukseen vaikuttaviin tietoihin. Verohallinnolla on tiedonsaantioikeus verovelvollisen asumiseen liittyvien tietojen osalta sen mukaan, mikä vaikutus tiedolla on verotukseen. Verotustiedot ovat verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain³⁵ (verotietolaki) mukaan pääasiassa salassa pidettäviä tietoja. Verohallinto voi laissa säädetyin edellytyksin antaa verotustietoja salassa pitosäännösten estämättä joko oma-aloitteisesti tai pyynnöstä. Verotustietoja voidaan antaa eri viranomaisille verotietolain lisäksi muuhun lainsäädäntöön sisältyvien säännösten nojalla.

Verohallinnon oma-aloitteinen tietojenluovutus määräytyy verotietolain säännösten perusteella. Velvollisuus ilmoittaa verotuksen toimittamisen yhteydessä havaitut tiedot laajentaisi Verohallinnon tehtäviä nykyisestä ja johtaisi vaikeisiin vastuukysymyksiä koskeviin ongelmiin. Oma-aloitteinen tietojenluovutus on säännelty tyhjentävästi eikä se

35 [Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta \(1346/1999\)](#)

välttämättä mahdollista työntekijöiden majoitustiloihin liittyvien havaintojen oma-aloitteista luovuttamista kyseistä valvontaa tekevälle viranomaiselle.

Kuntien kotouttamispalvelut

Voimassa olevan kotoutumista edistävän lain (1386/2010)³⁶ mukaan kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Kunnan tehtäväksi on säädetty mm. ohjaus ja neuvontapalveluiden järjestäminen kaikille maahanmuuttajille sekä alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laadinta vähintään toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saavalle maahanmuuttajalle. Lisäksi kunta osallistuu TE-hallinnon kanssa työnhakija-asiakkaiden kotoutumissuunnitelman laadintaan. Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan niistä koulutuksista ja palveluista, joilla maahanmuuttajan kotoutumista tuetaan.

Parhaillaan valmistelussa olevassa kotoutumislain kokonaisuudistuksessa kunnan vastuuta kotoutumisen edistämisestä kasvatettaisiin eduskunnan edellytysten (TrVM 6/2018 vp – O 10/2017 vp) mukaisesti. Kunnan vastuulle tulisi nykyisten tehtävien lisäksi mm. oman kielisen yhteiskuntaorientaation ja kotoutumiskoulutuksen järjestäminen. Kunnan tulisi laatia nykyistä alkukartoitusta vastaava osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi laissa määritellyille kohderyhmille. Arviointi tehtäisiin myös muulle sitä tarvitsevalle maahanmuuttajalle, joka sitä pyytäisi tai josta olisi tehty kotoutumisen tarpeen ilmoitus. Esimerkiksi ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön uhriksi epäillyistä voitaisiin tehdä tällainen ilmoitus.

Muutoksessa esitetään myös ELY-keskukselle tehtäviä asettautumisen edistämiseen, eli esim. työperäisen maahanmuuttoon liittyen. Asettautumisen edistämällä tarkoitettaisiin viranomaisen toimia, joilla tuetaan kuntaan muuttavan maahanmuuttajan kotoutumista kunnan kotoutumisohjelman ulkopuolella.

2.9 Pieni kiinni jäämisen riski mahdollistaa väärinkäytöksiä

Muun muassa edellä kerrotuista syistä, riski kelvottomaan asumiseen sekä majoittamiseen liittyviin väärinkäytöksiin on suuri. Valvonnan jakautuminen usealle viranomaiselle vaikuttaa majoitusolosuhteisiin liittyvään valvontaan ja se näkyy myös kiinnijäämisriskissä ja seuraamuksissa. Pieni kiinnijäämisriski ja vähäiset seuraamukset lisäävät rikollista toimintaa.

³⁶ Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010)

Oikeuskäytäntöä, missä majoitusolosuhteita olisi arvioitu ihmiskaupparikosten ja työperäisen hyväksikäytön yhteydessä on vielä vähän ja se on yleispiirteistä. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös KKO 2022:2³⁷ antaa tähän osaltaan linjausta.

Tiedonkulun puutteet heikentävät kiinnijäämisriskiä. Kelvottomaan asumiseen ja majoittamiseen liittyvissä tilanteissa esiintyy usein laiminlyöntejä useissa asioissa yhtä aikaa. Tällöin viranomaisten välisestä yhteistyöstä, tiedonvaihdosta sekä yhteisesti sovitusta valvonnasta ja valvontakohteiden valinnasta olisi hyötyä valvonnan tehostamiseksi. Myös viranomaisten tietämyksen ja osaamisen parantaminen työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan ulottuvuuksista tukisi epäkohtiin puuttumista.

37 [Korkeimman oikeuden ennakkopäätös 2022:2](#)

3 Tilanne muissa Pohjoismaissa ja Alankomaissa

Työryhmä selvitti ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteisiin ja niihin puuttumisen tilannetta myös Pohjoismaissa ja Alankomaissa. Asia on koettu ongelmaksi myös näissä. Majoitusolosuhteet nähdään indikaattorina työperäiselle hyväksikäytölle ja ongelmat eri maissa ovat samantyyppisiä kuin Suomessa.

Ulkomaalaisten työntekijöiden huonojen majoitusolosuhteiden arvioidaan johtuvan suurimmilta osin asuntojen korkeasta vuokrahinnasta, asuntopulasta, työn väliaikaisesta luonteesta sekä työn välittäjien ja vuokranantajien vilpillisestä toiminnasta. Islannissa vuokrien koetaan olevan erittäin korkeat. Korkea vuokrahinta vaikuttaa suoranaisesti siihen, että ulkomaalaiset työntekijät valitsevat edullisemman vaihtoehdon. Tämä johtaa yleisesti siihen, että monet ihmiset asuvat useamman henkilön kanssa samassa asunnossa. Ihmisillä ei ole tällaisissa asuinoloissa omaa yksityistä tilaa, joka myös johtaa asuinympäristön huonon hygieeniseen tasoon.

Alankomaissa erityisesti muiden EU-maiden kansalaiset ovat alttiita huonoille majoitusolosuhteille. EU-kansalaisten ei tarvitse EU-lainsäädännön nojalla erikseen ilmoittaa paikallista osoitetta, mikäli he aikovat oleskella maassa alle neljä kuukautta. Tämä johtaa vuorostaan siihen, että on erityisen vaikeaa tietää missä ja minkälaisissa olosuhteissa työntekijät oleskelevat maassa. Lisäksi on vaikea todentaa, miten pitkään työntekijät todellisuudessa oleskelevat maassa. Alankomaissa esiintyy asuntopulaa ja NIMBY-ilmiötä (not in my backyard – ei minun takapihalleni -ilmiötä). Asunnon löytämisen vaikeus ja se, etteivät asukkaat halua alueelleen ulkomaalaisille työntekijöille tarkoitettua majoitusta, johtaa siihen, että vuokran- ja työnantajat saattavat turvautua epäasianmukaisiin ja joskus jopa laittomiin ratkaisuihin.

Asian ratkaisemiseksi maissa on ryhdytty hieman erilaisiin toimenpiteisiin, jotka kaikki kuitenkin pohjautuvat valvontaan. Islannissa pelastusviranomaisen on velvollinen suorittamaan palotarkastuksia. Näiden tarkastusten yhteydessä pelastusviranomaisen on havaitessaan puutteita ilmoittanut poliisille sellaisista majoitusratkaisuja, jotka eivät täytä laissa määritellyn asuinkiinteistön vaatimuksia. Islannin sosiaali- ja lapsiministeri käynnisti syksyllä 2021 hankkeen, jossa pelastusviranomaiset yhteistyössä Islannin rakennusviraston, Islannin työelämän keskusliiton ja kuntien kanssa julkaisivat esitteen ja verkkosivun www.homesafety.is. Hankkeen aikana palokunnan on tarkastettava, kuinka monta ihmistä asuu

kussakin kiinteistössä. Hankkeen tarkoituksena on ensinnäkin varmistaa asumistilojen olevan paloturvallisia. Tämän lisäksi hankkeessa kartoitetaan asukkaiden sosiaalista asemaa ja tarkistetaan, etteivät he ole syrjäytyneitä asumisen osalta. Lisäksi Islannissa on julkaissut verkkosivusto www.112.is/mansal, joka on tiedotusalaista ihmiskauppaan liittyvistä asioista.

Ruotsissa asia on pyritty ratkaisemaan osittain lainsäädännössä ihmiskauppaa koskevien rangaistussäännöksiä avulla. Lisäksi työsuojelutarkastajia, sosiaalihuollon henkilökuntaa ja poliisia koulutetaan majoitusolosuhteiden tarkastamisessa.

Norjassa työsuojeluviranomaisella on oikeus tarkastaa sellaiset toimitilat, jotka ovat Norjan työympäristölain (Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.³⁸) soveltamisalan piirissä. Majoitustilat kuuluvat soveltamisalan piiriin, jos tila on työnantajan tarjoama³⁹.

Alankomaissa valmistellaan esitystä, jonka mukaan kunnilla olisi mahdollisuus myöntää tietynlaisia vuokranantajalupia. Lupien avulla kunnat voisivat asettaa vuokranantajille velvollisuuksia kiinteistön laatua ja vuokrasopimusta koskien. Lupa mahdollistaisi ulkomaa-laisten työntekijöiden asumisen seurannan. Lisäksi vuokranantajalupa voitaisiin purkaa, mikäli vuokranantaja laiminlöisi kiinteistön laatuvaatimuksia koskevien velvollisuuksiensa täyttämisen. Alankomaissa isoin ongelma on kuitenkin asuntopula.

38 Norjan työympäristölaki

39 <https://www.arbeidstilsynet.no/en/safety-and-health/workers-accommodation/>

4 Johtopäätökset ja työryhmän ehdotukset jatkotoimenpiteiksi

Työryhmä on käsitellyt ulkomaalaisten työntekijöiden asumiseen ja majoittamiseen liittyviä ongelmia ja sitä, miten asuminen ja majoittaminen liittyvät ihmiskauppaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön. Työryhmä on tarkastellut asiaa erityisesti valvonnan ja siihen liittyvän viranomaisyhteistyön näkökulmasta. Keskeisenä havaintona voidaan todeta, että ulkomaalaisten työntekijöiden asumiseen ja majoittamiseen liittyvää valvontaa ja väärinkäytöksiä ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä tehdään riittämättömästi. Lisäksi viranomaisten välisessä yhteistyössä ja tietojen vaihdossa on parantamista.

Ulkomaalaisten työntekijöiden puutteelliset asuinolosuhteet nähdään indikaattorina työperäiselle hyväksikäytölle ja ihmiskaupalle. Näin ollen työryhmä on kytkenyt toimenpide-ehdotuksensa tunnistamiinsa muihin toimenpiteisiin työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnassa. Eri tahojen toimenpiteet tukevat toisiaan ja korostavat viranomaisyhteistyön merkitystä.

Työryhmä ehdottaa tilanteen parantamiseksi seuraavissa kappaleissa esitettyjä jatkotoimenpiteitä. Toimenpide-ehdotuksen lopussa on mainittu taho(t), joilla on tunnistettu olevan keskeinen rooli ehdotuksen toteutumisen käynnistymisessä. Mainittujen tahojen lisäksi kaikki työryhmässä mukana olleet toimijat ovat sitoutuneet edistämään toimenpiteitä omalla hallinnonalallaan.

4.1 Asuntopolitiikka mukaan työperäiseen maahanmuuttoon

Valtioneuvoston selontekona eduskunnalle antamassa ehdotuksessa asuntopoliittiseksi kehittämisohjelmaksi todetaan, että asuntopolitiikalla vaikutetaan asumiseen ja muun muassa työmarkkinoihin ja työvoiman liikkuvuuteen. Asuntopolitiikassa tulisi huomioida kohtuuhintaisen asuntotarjonnan määrä suhteessa työvoimatarpeeseen. Valtioneuvosto on ehdottanut toimenpiteitä asuntotarjonnan parantamiseksi valtion ja kuntien yhteistyöllä. Työryhmä toteaa, että kyseisen selonteon ehdotukset tukevat myös tämän työryhmän tavoitteita.

Työryhmä esittää, että Asuntopoliittisen kehittämisohjelman mukaisesti asuntopoliitiikka kytketään tiiviisti muihin politiikkalohkoihin samalla tunnistaen muiden politiikkalohkojen vaikutus asumiseen. Asuntopoliitiikalla voidaan vaikuttaa osaavan työvoiman saatavuuteen ja työvoiman liikkuvuuteen niin kansainvälisesti kuin maan sisällä. (Ehdotus sisällytettäväksi seuraavaan hallitusohjelmaan)

Toimenpiteen käynnistäjät: ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

4.2 Työntekijän asumisosoitteen ilmoittaminen ja osoitetiedon hyödyntäminen valvonnassa

Työntekijän majoittumiseen käytettävän asunnon osoitetieto on tärkeä osa toimivaa valvontaa. Pelkän osoitetiedon ilmoittaminen ei kuitenkaan riitä, vaan lisäksi tulisi huolehtia siitä, että osoitetietoa hyödynnetään myös käytännössä. Työntekijän asumiseen liittyvä osoitetieto auttaa kohteen asumiskelpoisuuden kartoittamista muun muassa asemakaavan sekä rakennus- ja huoneistorekisterien avulla. Lisäksi osoitetietoa voidaan hyödyntää mm. ohjeistuksen lähettämässä työperäisille maahanmuuttajille. Työperäisten maahanmuuttajien määrä on tärkeä tieto myös kunnalle erilaisten palvelujen tarpeen arvioimiseksi.

Tällä hetkellä kausityöntekijät tai heidän työnantajansa ovat lakisääteisesti velvollisia ilmoittamaan työntekijän asumisosoite oleskelulupaprosessin yhteydessä. Osoitetieto kirjataan ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (UMA-rekisteriin) ja henkilön saadessa oleskeluluvan, viedään mm. hakijan ilmoittama osoitetieto DVV:n väestötietojärjestelmän. Muilla työperäisillä maahanmuuttajilla ei ole samaa velvoitetta osoitteen ilmoittamisesta osana oleskelulupahakemusta.

Yhteiskunnan tuki- ja palvelujärjestelmään liittyminen edellyttää henkilön rekisteröitymistä DVV:n väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmästä löytyvät ajantasaiset henkilötiedot Suomen kansalaisista ja Suomessa vakinaisesti tai tilapäisesti asuvista ulkomaalaisista henkilöistä. Henkilötiedot sisältävät myös osoitetiedon ja järjestelmää käytetäänkin monipuolisesti yhteiskunnan tietohuollossa. Kun Maahanmuuttovirasto vie oleskelulupaprosessin yhteydessä ilmoitetun osoitteen väestötietojärjestelmään, ei sitä kuitenkaan merkitä vakituiseksi tai edes tilapäiseksi asuinosoitteeksi vaan ainoastaan postiosoitteeksi. Jos henkilö haluaa rekisteröityä Suomessa asuvaksi tai saada kotikunnan Suomessa, hänen

on maahan muutettuaan otettava itse yhteyttä DVV:hen rekisteröitymistä varten. Täten väestötietojärjestelmän tiedot eivät ole täysin kattavat.

Maahanmuuttovirasto kirjaa oleskeluluvan yhteydessä ilmoitetun osoitetiedon UMA-rekisteriin. Maahanmuuttovirastolla ei käytännössä itsellä ole resursseja tai toimivaltaa valvoa asumisjärjestelyjä. Jos osoitetiedon ilmoittamisen yhteydessä tai muutoin herää epäily asumisjärjestelyjen asianmukaisuudesta, voi maahanmuuttovirasto välittää tiedon valvovalle viranomaiselle, kuten kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, rakennusvalvontaviranomaiselle tai rikosepäilyissä poliisille. Lisäksi UMA-rekisteriä voivat käyttää Maahanmuuttoviraston lisäksi muun muassa mm. poliisi, suojelupoliisi, Rajavartiolaitos, vastaanotokeskus, järjestelykeskus, ELY-keskus ja TE-toimisto eri käyttötarkoituksissa.

Lisäksi olisi tarpeellista tarkastella sitä, miten valvontaa voisi, ja minkälaisin oikeudellisin reunaehdoin, automatisoida tietojärjestelmien avulla siten, että järjestelmä itsessään poimisi ne tilanteet, joissa asumisolosuhteet edellyttävät tarkempaa tarkastelua.

Työryhmä esittää selvitettäväksi, miten kausityöntekijöiden asumiseen liittyvä ilmoitusvelvollisuus on parantanut kausityöntekijöiden asumisolosuhteita ja niiden valvontaa sekä miten menettelyä tulisi tarvittaessa kehittää. Selvityksen yhteydessä tulisi tarkastella myös sitä, tulisiko ja millä edellytyksillä ilmoitusvelvollisuus laajentaa koskemaan myös muita hyväksikäytölle alttiiden riskiryhmien oleskelulupia.

Toimenpiteen käynnistäjät: työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto

4.3 Majoittamisen vaatimusten ohjeistaminen

Majoittamiseen käytettävien tilojen on oltava terveellisiä ja turvallisia sekä niiden on täytettävä tiloille asetetut muut vaatimukset. Asunnoksi tai majoitustilaksi tarkoitettujen tilojen on täytettävä muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain, terveydensuojelulain ja pelastuslain nojalla säädetyt vaatimukset. Vaatimuksia valvovat eri viranomaiset omaan lainsäädäntöönsä ja ohjeistukseen perustuen. Työryhmä katsoo, että valvonnan tehostamiseksi sekä asumis- ja majoitustilojen järjestämiseksi olisi hyötyä ohjeesta, jossa olisi kuvattu tiloille asetetut vaatimukset eri lakien näkökulmista. Ohjeen laadinnassa on kuitenkin tärkeää huomioida, että kukin viranomainen voi käyttää vain sille

nimenomaisesti säädettyjä toimivaltuuksia, eikä ohjeella voida myöskään laajentaa säädösten soveltamisalaa.

Majoittamisen arvioinnissa tulisi huomioida ainakin tilojen terveellisyys ja turvallisuus, varustelutaso (mm. WC ja peseytymismahdollisuudet), majoitettavien työntekijöiden määrä suhteessa tilan kokoon sekä vaatimusten suhde majoittumisen kestoon ja toistuvuuteen.

Työryhmä esittää, että työntekijöiden majoittamiseen käytettävien tilojen vaatimuksista laaditaan yhteinen opas eri lakien näkökulmista.

Toimenpiteen käynnistäjät: sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö, ympäristöministeriö

4.4 Maahan saapuvan työntekijän ohjeistaminen majoittumisolosuhteista

Erääksi ongelmaksi on koettu se, että viranomaiset eivät saa tietoonsa asumiseen liittyviä epäkohtia, koska työntekijät eivät uskalla tai osaa ilmoittaa niistä viranomaisille. Ohjeistuksella voitaisiin lisätä epäkohdista ilmoittamista, mistä olisi hyötyä työntekijöille itselleen ja myös viranomaisvalvonnalle.

Ohjeistus voisi olla osa kaikille maahanmuuttajille oleskeluluvan saamisen tai oleskeluolueuden rekisteröinnin yhteydessä jaettavaa perustietoaineistoa. Ohjeistuksen tulisi olla maahanmuuttajan äidinkielellä.

Työryhmä esittää maahan saapuvien ulkomaalaisten työntekijöiden ohjeistuksen ja viestinnän täydentämistä asumisolosuhteista ja näiden valvontaan liittyvistä oikeusturvakeinoista.

Toimenpiteen käynnistäjä: työ- ja elinkeinoministeriö

4.5 Viranomaisyhteistyön lisääminen alueellisesti ja valtakunnallisesti

Ulkomaalaisten työntekijöiden asuin- ja majoitusolosuhteiden valvonta liittyy monen viranomaisen toimialueelle. Valvonnan onnistumiseksi hyvä viranomaisten välinen yhteistyö on välttämätöntä.

Asuin- ja majoitusolosuhteiden valvonnan rinnalla myös ihmiskaupan vastainen toiminta edellyttää toimivaa ja suunnitelmallista moniviranomaistoimintaa. Esimerkiksi valvontakohteiden valinnassa hyödynnetään eri viranomaisilta koottua tietoa. Moniviranomaisyhteistyön onnistuminen vaatii tietoa eri viranomaisten johtamismalleista, tietojenvaihtosäännöksistä ja toimivaltakysymyksistä. Samalla pitää ymmärtää niiden vaikutukset valvonnan suunnitteluun ja operatiivisen toiminnan järjestämiseen.

Yhteistyötarve on tuotu vahvasti esille myös Poliisiammattikorkeakoulun syksyllä 2021 valmistuneessa hankkeessa ”Selvitys tietojenvaihdon ja analyysitoiminnan katvealueista työperäisen maahanmuuton valvonnan moniviranomaisyhteistyössä”- Theseus⁴⁰.

Alueellisten moniviranomaisyhteistyöryhmien arvioidaan parantavan viranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sekä toimivaltarajojen tuntemusta. Yhteistyöryhmässä voidaan kehittää toimivia yhteistyön muotoja, joista voi olla hyötyä myös valtakunnallisesti ja laajemmin kuin vain asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Edellä mainitussa tietojenvaihtoa ja analyysitoiminnan katvealueita koskevassa raportissa on myös todettu, että yksittäisten tietojen lisäksi yleisemmän tiedon ja tilannekuvan jakamiselle olisi oltava viranomaisyhteistyöverkosto tai -rakenne.

Kesäkuussa 2022 valmistuvassa Poliisiammattikorkeakoulun hankkeessa ”Moniviranomaisyhteistyön suunnitelmallista johtamista tukevien toimintamallien luominen poliisille”⁴¹ laaditaan operatiivisia toimintamalleja ihmiskaupan vastaiseen valvontaan, joka kohdistuu keskeisimmille työvoimaa vaativille toimialoille. Hankkeessa luodaan yhtenäiset menettelytavat ja toiminnan johtaminen moniviranomaistoimintaan. Työryhmän näkemyksen mukaan moniviranomaisyhteistyöryhmän käynnistäminen olisi tarkoituksenmukaista kytkeä tähän Poliisiammattikorkeakoulun hankkeessa tehtävään työhön.

40 [Selvitys tietojenvaihdon ja analyysitoiminnan katvealueista työperäisen maahanmuuton valvonnan moniviranomaisyhteistyöstä](#)

41 [Hankekuvaus moniviranomaisyhteistyön suunnitelmallista johtamista tukevien toimintamallien luominen poliisille -hankkeesta](#)

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueilla on myös meneillään moniviranomais-hanke, jossa ollaan vuoden 2022 aikana kokoamassa alueellisia viranomaisyhteistyöfoorumeja. Mallina näissä alueellisissa viranomaisyhteistyöfoorumeissa on käytetty Pohjois-Suomen ja Pohjanmaan jo toimivia foorumeita. Tarkoitus ottaa käyttöön edellä mainitussa hankkeessa suunniteltu MOVI-malli, jolla saadaan suunnitelmallisuutta valvontayhteistyöhön viranomaisten välillä.

Tavoitteena on saada harmaan talouden, pimeän työn ja ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä valvovat viranomaiset yhteiseen keskustelupöytään, jossa säännöllisesti alueelliset tarpeet huomioiden kokoonnutaan vaihtamaan ajatuksia esille nousseista ilmiöistä sekä ennen kaikkea proaktiivisesti etukäteen keskustelemaan alueella olevista valvonta-kohteista tietoa jakaen ja vaihtaen (riskiperusteisuus). Tarkoituksena on oppia tuntemaan toisten viranomaisten toimintaa paremmin, madaltaa tiedonvaihdon kynnyistä sekä luoda myös toisaalta rakenteet pysyvämmälle yhteistyölle (ei henkilösidonnainen).

Moniviranomaisyhteistyöryhmän toiminta tulisi liittää ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöön ja ihmiskauppaan liittyviin kysymyksiin laajemmin kuin vain asumisolosuhteiden valvontaan. Ennen työryhmän perustamista onkin syytä kartoittaa myös muut tarpeet verkoston toiminnalle ja määritellä työryhmän kokoonpano ja kokoonkutsuja sen jälkeen.

Työryhmä esittää, että ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöön ja ihmiskauppaan liittyvän valvonnan kehittämistä varten perustetaan alueelliset moniviranomaisyhteistyöryhmät, joissa sovitaan viranomaisten kesken lainsäädäntöön pohjautuvan valvonnan ja tiedonkulun käytännöistä. Yhteistyöryhmän toiminnan tulisi kattaa myös ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteiden valvonnan.

Toimenpiteen käynnistäjät: sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö, Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet

Moniviranomaisyhteistyön tulee kattaa kaikki hallinnon tasot. Yhteistyön koordinointi edellyttää alueellisen yhteistyön lisäksi myös valtakunnallista yhteistyötä. Valtakunnallisen työryhmän tulisi keskittyä mm. eri hallinnonaloilla valmisteltavien toimenpiteiden koordinointiin sekä lainsäädäntöön, ohjeistuksiin ja muuhun kehitystyöhön liittyviin kysymyksiin. Lisäksi alueellisten moniviranomaisyhteistyöryhmien työn koordinointia ja raportointia varten tarvitaan valtakunnallista yhteistyötä ja toimijaa. Valtakunnallisessa yhteistyössä asiaa tulisi käsitellä laajemmin kuin vain asumisolosuhteisiin liittyen ja se olisi kyt-kettävä olemassa oleviin tai käynnistyviin yhteistyöhankeisiin.

Työryhmä esittää alueellisten moniviranomaistyöryhmien lisäksi, että viranomaisyhteistyötä jatketaan ja kehitetään myös valtakunnallisesti.

Toimenpiteen käynnistäjät: työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja ympäristöministeriö

4.6 Viranomaiskohtaiset ohjeet ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteiden valvontaan

Työryhmän käsityksen mukaan tehokasta valvontaa rajoittaa tällä hetkellä muun muassa kotirauhan suojaan sekä tiedonsaanti- ja luovutusoikeuksiin liittyvien säädösten osittain puutteellinen tuntemus ja epävarmuus säädösten soveltamisessa. Viranomaiset tarvitsevat ohjeistusta siihen, minkälaisissa asioissa viranomaisella itsellä on toimivaltaa puuttua epäkohtiin ja minkälaisista tilanteista tulisi ilmoittaa eteenpäin toiselle viranomaiselle.

Viranomaisten tulisi myös tuntee nykyistä paremmin ihmiskauppaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön liittyviä näkökulmia sekä toisten viranomaisten tarpeita ja toimivaltoja asian valvonnassa. Tällöin viranomaiset pystyisivät oman valvonnan ohessa tunnistamaan paremmin niitä epäkohtia, jotka liittyvät ihmiskauppaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön ja joista tulisi ilmoittaa eteenpäin toiselle viranomaiselle. Paremman kokonaiskuvan avulla viranomaiset voisivat omilla toimillaan ja toimivallan puitteissa tukea paremmin muiden viranomaisten tarpeita ja toimintaa sekä edistää valvonnan kokonaisuutta ja vaikuttavuutta. Valvonnan kokonaisuuden huomioimiseksi viranomaiskohtaiset ohjeistukset tulisi-kin laatia viranomaisten kesken koordinoidusti.

Ohjeiden laadinnan yhteydessä tulisi arvioida samalla myös viranomaisten väliseen yhteistyöhön liittyvät lainsäädännölliset reunaehdot ja säädösmuutostarpeet, kuten esimerkiksi tiedonsaanti- ja luovutusoikeuksissa olevat puutteet ja tarpeet.

Hyvänä esimerkkinä on ympäristöministeriössä valmisteilla oleva lainsäädäntö rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (ns. RYTJ-laki). Tietojärjestelmään, jonka kotipaikka on SYKE, on tulossa valtakunnallisesti saataville kunnissa syntyvät kaavoitus- ja rakennuslupa-tiedot ja se tulee korvaamaan nykyisen Väestötietojärjestelmän rakennus- ja huoneistorekisterin (RHR), josta viranomaiset nykyisin saavat rakennustiedot. Lainsäädäntömuutoksen yhteydessä ympäristöministeriö on kartoittanut muiden hallinnonalojen käyttötarpeet järjestelmän tiedoille.

Työryhmä esittää, että ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden valvontaan laaditaan viranomaiskohtaiset ohjeet, joiden laatiminen tehdään viranomaisten kesken koordinoidusti.

Toimenpiteen käynnistäjä: Ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden seurannan ja valvonnan kehittämistyöryhmä

4.7 Selvitys viranomaisyhteistyöhön liittyvän erillislain tarpeellisuudesta työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan valvonnassa

Viranomaisten tehtävistä ja tiedonvaihto-oikeuksista on säädetty kunkin viranomaisen omassa substanssilaisissa ja yleisissä hallintoa ja viranomaisyhteistyötä koskevissa laeissa (mm. hallintolaki). Viranomaisten välinen yhteistyö on yleensä toimivaa, kun kaikki viranomaiset kokevat yhteistyön omalta kannaltaan tarpeelliseksi. Jos jokin osapuoli ei koe yhteistyötä omaan toimintaansa lisäarvoa tuottavana, ei toimivaa yhteistyötä välttämättä synny, vaikka siitä olisi muille hyötyä.

Työryhmä esittää tarkasteltavaksi sitä, tulisiko viranomaisten välisen yhteistyön varmistamiseksi säätää erillislaki, jossa säädettäisiin työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan valvontaan liittyvästä viranomaisyhteistyöstä vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi rikostorjunnasta laissa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta – PTR-laki (687/2009)⁴². Tarkastelussa voitaisiin arvioida erillislain sijaan myös sitä, voisiko jotain olemassa olevaa lakia täydentää työperäistä hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa koskevalla viranomaisyhteistyövelvoitteella.

Työryhmä esittää selvitettäväksi, tulisiko työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan valvontaan laatia viranomaisyhteistyötä koskeva erillislaki tai jonkun muun olemassa olevan lain täydentäminen viranomaisyhteistyövelvoitteella. (Ehdotus sisällytettäväksi seuraavaan hallitusohjelmaan)

Toimenpiteen käynnistäjä: oikeusministeriö

42 Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (687/2009)

4.8 Koulutusta ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteista ja niiden valvonnasta

Työryhmän kohdassa 4.6. esittämät viranomaiskohtaiset ohjeistukset tulee ottaa käyttöön viranomaisten käytännön toiminnassa. Samassa yhteydessä on tarkoituksenmukaista lisätä osaamista työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan muodoista, jotta viranomaiset pystyisivät omalla sektorillaan tunnistamaan näihin liittyviä merkkejä.

Työryhmä esittää, että viranomaisille järjestetään koulutusta ja tuotetaan itseopiskelumateriaalia ihmiskaupan ja työperäisen hyväksikäytön moniulotteista kokonaisuudesta ja majoitusolosuhteiden liittymisestä näihin sekä viranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Toimenpiteen käynnistäjä: Ulkomaalaisten työntekijöiden asumisolosuhteiden seurannan ja valvonnan kehittämistyöryhmä

Suurin osa ulkomaalaisia työntekijöitä palkkaavista työnantajista pyrkii toimimaan asianmukaisesti työn ja majoituksen järjestämisessä. Osa kuitenkin laiminlyö velvollisuutensa tahallisesti tai tahattomasti. Työryhmä katsoo, että ohjeistuksella voidaan tukea työnantajia näiden velvoitteiden toteuttamiseksi sekä kertoa, miten työntekijöiden palkkaamisessa voidaan välttää työperäiseen hyväksikäyttöön ja ihmiskauppaan liittyvät riskit.

Koulutusta ja ohjeistusta olisi mahdollista toteuttaa olemassa olevien kanavien mm. suomi.fi-verkkopalvelun kautta ja yhteistyössä työnantajajärjestöjen kanssa.

Työryhmä esittää ulkomaalaisia työntekijöitä palkkaaville työnantajille koulutusta ja ohjeistusta majoitusolosuhteiden järjestämisestä, työnantajan velvollisuuksista sekä työperäiseen hyväksikäyttöön ja ihmiskauppaan liittyvien riskien välttämisestä.

Toimenpiteen käynnistäjät: työ- ja elinkeinoministeriö, ELY-keskukset, yrityspalvelut, uusyrityskeskus, työnantajajärjestöt

4.9 Kunnan kotouttamispalvelujen tarjoaminen työn perusteella maahan muuttaville

Kotoutumislain uudistuksen myötä on tarkoitus lisätä kuntien velvollisuutta järjestää ohjaus- ja neuvontapalveluita myös työn perusteella maahan muuttaville. Muita kotoutumispalveluita tälle kohderyhmälle ei kotoutumislain puitteissa ole. Monet vähän koulutetut ja kielitaidottomat ulkomaalaiset työntekijät ovat kuitenkin palvelujen tarpeensa osalta rinnastettavissa pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin. Heidän itsenäinen toimintakykynsä Suomessa työmarkkinoilla ja muualla yhteiskunnassa on rajallinen, ja siksi he ovat merkittävä työperäisen hyväksikäytön riskiryhmä. Työnantajan perehdyttämisvelvollisuus työhön ei yksin riitä. Suorittavan työn tekijät muodostavat työperusteisen maahanmuuton valtaosan, ja kielitaidottomia kouluttamattomia on tässä joukossa paljon. Jatkossa tulisikin harkita myös muidenkin kotoutumispalvelujen ulottamista tähän ryhmään. Tärkeää olisi arvioida palvelutarve ja siihen liittyvät jatkotoimet.

Lisäksi olisi hyvä harkita työnantajalle velvollisuutta ilmoittaa kuntaan sinne asettuvista työntekijöistä ja roolia työntekijän ohjaamisessa ja neuvonnassa kotoutumista tukeviin palveluihin.

Työryhmä esittää, että kuntien kotouttamispalveluja ulotetaan myös työn perusteella maahan muuttaville.

Toimenpiteen käynnistäjä: työ- ja elinkeinoministeriö

4.10 Viranomaisohjaus

Ohjaavilla ministeriöillä on keskeinen rooli hallinnonalansa toiminnassa. Ministeriöt ohjaavat hallinnonalansa laitoksia ja virastoja tulosohjauksen, informaatio-ohjauksen ja muun ohjauksen avulla. Julkisen hallinnon strategia korostaa vahvasti hallinnonalojen yhteistyötä. Työperäinen hyväksikäyttö ja ihmiskauppa sisältäen myös majoitusolot, on laaja hallinnonalojen toimialueille ulottuva ilmiö, jonka torjuminen edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Ulkomaalaisen työntekijät tuntevat huonosti suomalaista yhteiskuntaa, omia oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan. Lisäksi kielitaito vaikeuttaa asioiden hoitamista. Viranomaisten tehtävänä on antaa toimivaltansa rajoissa hallintolain 8 §:n mukaista hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Viranomaisen on myös käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Ulkomaalaisten

työntekijöiden osalta se tarkoittaa myös sitä, että tarvittaessa asiointissa on käytettävä tulkkausapua tai kirjallinen materiaali on käännettävä henkilön ymmärtämälle kielelle. Hallintolain lisäksi myös eri substanssilaissa voi olla säädetty viranomaisille velvollisuuksia antaa yksilöityjä ohjaus ja neuvonta velvoitteita. Esimeriksi terveydensuojelulaissa on säädetty kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtäväksi antaa terveydensuojeluun liittyvää ohjausta ja neuvontaa ja laissa luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta on säädetty Työ- ja elinkeinotoimistolle yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa velvollisuudeksi antaa luonnontuotteiden kerääjän ja työnantajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaa neuvontaa. Viranomaisten antamassa ohjauksessa ja neuvonnassa on tarpeen huomioida ulkomaalaisten työntekijöiden kielitaitoon ja omista oikeuksistaan huolehtimiseen liittyvät erityistarpeet.

Tällä hetkellä on käynnissä useita moniviranomaisyhteistyön kehittämishankkeita. Näiden hankkeiden toimenpide-ehdotusten huomioiminen hallinnonalojen ohjauksessa on merkittävä keino edistää vaikuttamislähtöistä toimintaa.

- **Työryhmä esittää, että ministeriöiden tulevaisuuskatsaustyössä otetaan huomioon työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan näkökulma**
- **Työryhmä esittää, että ohjaavat ministeriöt huomioivat ohjauksessaan ja tulostavoitteissa työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan vastaisen työn ja yhteistyön tarpeet**
- **Työryhmä painottaa sitä, että eri viranomaiset huomioivat antamassaan kirjallisessa ja suullisessa ohjauksessaan ja neuvonnassaan ulkomaalaisten työntekijöiden kyvyn huolehtia omista oikeuksistaan ja tarpeen asioida omalla kielellään.**

Toimenpiteen käynnistäjät: työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö, ympäristöministeriö

4.11 Toimenpiteiden seuranta

Työryhmä on katsonut, että sen esittämiin toimenpiteisiin tulisi ryhtyä pikaisesti, viimeistään vuoden 2023 aikana. Ehdotetut toimenpiteet ovat laajuudeltaan eri tasoisia, ajassa muuttuvia ja osa liittyy myös muihin käynnissä oleviin kehittämistoimenpiteisiin. Näistä syistä toimenpiteiden valmistumisajankohtaa ei ole ehdotettu.

Työryhmässä mukana olevat tahot näkevät käsiteltyjen asiakokonaisuuksien kehittämisen tärkeänä myös jatkossa. Työryhmässä mukana olevat ovat sitoutuneet jatkamaan ulkomaalaisten työntekijöiden asumiseen ja majoittamiseen liittyvää viranomais-ten välistä yhteistyötä verkostomaisena toimintana ja osaltaan edistämään suositusten toimeenpanoa.

Työryhmän asettaminen on perustunut ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman⁴³ toimeenpanoon. Tästä syystä työryhmä esittää, että kyseisen toimintaohjelman toimeenpanoa seuraava työryhmä seuraa myös tämän työryhmän esittämien jatkotoimenpiteiden etenemistä.

- **Työryhmä esittää, että toimenpide-ehdotusten toteuttaminen pyritään käynnistämään viimeistään vuonna 2023.**
- **Työryhmässä mukana olleet tahot ovat sitoutuneet edistämään toimenpiteitä omalla hallinnonalallaan ja jatkavat yhteistyötä verkostomaisena toimintana. Erityisenä tehtävänä on tukea jatkotoimenpide-ehdotusten 4.6. ja 4.8 toimeenpanoa.**
- **Työryhmä esittää, että valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksytyn ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoa seuraava työryhmä seuraa ehdotettujen jatkotoimenpiteiden etenemistä.**

43 [Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma](#)

5 Yhteenveto

Ulkomaalaisten työntekijöiden majoitusolosuhteita ja niiden valvontaa käsitelleelle työryhmälle vahvistui käsitys siitä, että ulkomaalaisten työntekijöiden puutteelliset asuinolot voivat pahimmillaan olla merkittävä osa työperäistä hyväksikäyttöä tai ihmiskaupan monimuotoista kokonaisuutta. Väärinkäytökset liittyvät niin majoitustiloihin, majoittamisesta perittäviin ylisuuriin korvauksiin, työntekijöiden sitomiseen majoituksen myötä työnantajan tai tämän lähipiirin määräysvaltaan sekä eri tyyppisiin taloudelliseen hyötyyn tähtääviin väärinkäytöksiin. Majoitusolosuhteilla on merkitystä myös terveysturvallisuuden näkökulmasta. Majoitusolosuhteisiin liittyvät asiat vaikuttavat työntekijöiden lisäksi myös heidän kanssaan asuviin perheenjäseniin. Lisäksi työperäisellä maahanmuutolla on vaikutusta myös kunnan perus- ja tukipalvelutarpeeseen.

Ulkomaalaisten työntekijöiden majoittamisen valvonta jakautuu usealle eri viranomaiselle, eikä asiasta ole selkeää kokonaisvastuuta kenelläkään. Ulkomaalaiset työntekijät ilmoittavat harvoin eri syistä johtuen majoittamiseen liittyvistä epäkohdista. Väärinkäytöstilanteiden löytäminen ja tunnistaminen edellyttävät viranomaisilta tietoa ja osaamista ihmiskaupaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvistä näkökulmista, aktiivista havainnointia ja hyvää moniviranomaistoimintaa, jossa viranomaiset vaihtavat tietoja ja sopivat valvontakäytännöistä.

Suomessa tehdään parhaillaan paljon toimenpiteitä ihmiskaupan ja työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi. Myös moniviranomaisyhteistyötä kehitetään useissa hankkeissa. Nämä toimenpiteet tukevat myös tämän työryhmän tavoitteita.

Työryhmä on esittänyt jatkotoimenpiteenä muun muassa asuntopolitiikan ja työperäisen maahanmuuton aikaisempaa vahvempaa kytkemistä toisiinsa. Työryhmä on ehdottanut selvitettäväksi ulkomaalaisten työntekijöiden asumisosoitteen ilmoittamisvelvollisuuden laajentamista koskemaan kausityöntekijöiden oleskelulupien lisäksi myös muita hyväksikäytölle alttiiden riskiryhmien oleskelulupia. Lisäksi työntekijän majoittamisen vaatimuksista ehdotetaan laadittavaksi ohjeistusta. Maahan saapuvia työntekijöitä tulisi myös ohjeistaa majoitusolosuhteista ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista.

Työryhmä pitää erityisen tärkeänä moniviranomaisyhteistyön kehittämistä ja siihen liittyvän valvonnan ohjeistamista. Viranomaiset tarvitsevat työperäiseen hyväksikäyttöön ja ihmiskauppaan liittyvää koulutusta sekä mahdollisesti lainsäädäntöön perustuvia yhteistyörakenteita.

Kotouttamispalvelun ulottaminen työn perusteella maahan muuttaviin on myös joissain tilanteissa hyvinkin tarpeellista.

Työryhmän esittämien jatkotoimenpide-ehdotusten toimeenpanon käynnistäminen on vastuutettu eri toimijoille, mutta toimenpiteiden toteutus edellyttää kuitenkin laajaa eri tahojen yhteistyötä.

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVESTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN: 978-952-383-748-5 PDF
ISSN: 2490-0966 PDF